

Stereotipi o sestrinstvu kao "ženskom" zanimanju na primjeru studenata sestrinstva Sveučilišta Sjever

Kokot, Petra

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:370556>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-04**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

Sveučilište Sjever

Diplomski rad br. 67_KOMD_2023

Stereotipi o sestrinstvu kao „ženskom“ zanimanju na primjeru studenata sestrinstva Sveučilišta Sjever

Petra Kokot, 0067357011

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo		
STUDIJ	sveučilišni diplomski studij Komunikologija, mediji i novinarstvo		
PRISTUPNIK	Petra Kokot	MATIČNI BROJ	0067357011
DATUM	31. 8. 2023.	KOLEGIJ	Rodni stereotipi i novinarstvo
NASLOV RADA	Stereotipi o sestrinstvu kao "ženskom" zanimanju na primjeru studenata sestrinstva Sveučilišta Sjever		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Stereotypes about nursing as a "female" profession on the example of nursing students of the University North		
MENTOR	Lidija Dujčić	ZVANJE	izvanredna profesorica
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. izv. prof. dr. sc. Željko Krušelj 2. doc. dr. sc. Krešimir Lacković 3. izv. prof. dr. sc. Lidija Dujčić 4. doc. dr. sc. Irena Radej Miličić 5. _____		

Zadatak diplomskog rada

BROJ	67_KOMD_2023
OPIS	<p>Tema ovoga diplomskog rada jesu stereotipi o sestrinstvu kao "ženskom" zanimanju radi čega se istražuju stavovi studenata prijediplomskog i diplomskog studija sestrinstva Sveučilišta Sjever o percepciji ove rodno/spolno obilježene profesije. Komponiran u četiri cjeline, rad najprije teorijski tumači ključne pojmove (stereotipi, predrasude, diskriminacija, rodne uloge i sl.), potom predstavlja studije sestrinstva na Sveučilištu Sjever da bi u sljedeće dvije cjeline analizirao rezultate provedenog anketnog istraživanja i paralelnih intervjua kojima se u završnom dijelu potvrđuju ili opovrgavaju postavljene istraživačke hipoteze.</p> <p>U radu je potrebno:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Uvodno postaviti teorijski okvir istraživnog fenomena.2. Definirati metodologiju istraživanja.3. Istražiti prisutnost rodni stereotipa u stavovima studenata sestrinstva.4. Analizirati rezultate provedenog anketnog upitnika i paralelnog intervjua.5. Izvesti zaključke na temelju provedenih istraživanja.

ZADATAK URUČEN	31. 8. 2023	POTPIS MENTORA	
----------------	-------------	----------------	--

Sveučilište Sjever

Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

Diplomski rad br. 67_NOVD_2023

Stereotipi o sestrinstvu kao „ženskom“ zanimanju na primjeru studenata sestrinstva Sveučilišta Sjever

Studentica

Petra Kokot, 0067357011

Mentorica

Izv. prof. dr. sc. Lidija Dujčić

Predgovor

Stereotipi su usko povezani sa spolom, što je kulturološka konstrukcija koja muškarcima i ženama pripisuje različite tipove ponašanja kao rezultat njihove spolne diferencijacije. Muške i ženske uloge stereotipizirane su na različite načine, prihvaća ih većina društava, a održavaju i obrazovanje i mediji.

Kao zaposlenica studentske službe Sveučilišta Sjever pratila sam trendove upisa na pojedinim studijima, a nakon kolegija Rodni stereotipi i novinarstvo odlučila sam istražiti ovu temu na konkretnom primjeru studija sestrinstva. Izvor službenih podataka Sveučilišta Sjever podaci su iz Informacijskog sustava visokih učilišta, dostupni zaposlenicima studentske službe. Kako su podaci povjerljivi, dobila sam službeno dopuštenje za korištenje informacija u svrhu pisanja ovoga diplomskog rada.

Zahvaljujem mentorici izv. prof. dr. sc. Lidiji Dujčić na svim savjetima i podršci te nesebičnoj pomoći pri pisanju diplomskog rada. Također, veliko hvala suprugu Robertu, djeci Lari i Teu te bliskoj obitelji na razumijevanju i bezuvjetnoj podršci tijekom studiranja. Hvala i mojim kolegicama na uzajamnom pomaganju i kolegijalnosti.

Sažetak

Ovaj diplomski rad bavi se istraživanjem postojanja stereotipa u sestrinskoj profesiji kod studenata sestrinstva na Sveučilištu Sjever. Provedeno je anketno ispitivanje i intervjui sa studentima sestrinstva na Sveučilišta Sjever. U provedenom anketnom ispitivanju sudjelovalo je 117 studenata sestrinstva dok je za potrebe intervjua intervjuirano dvoje studenata diplomskog studija.

U prvom dijelu rada, teorijskom, najprije smo objasnili neke od osnovnih pojmova stereotipa, predrasuda, roda i rodnih uloga. U drugom dijelu bavimo se pojmom i profesijom sestrinstva te analizom službenih podataka prijediplomskog i diplomskog studija sestrinstva na Sveučilištu Sjever.

U istraživačkom dijelu rada obrađena je anketa „Stereotipi o sestrinskoj profesiji“, provedena sa 117 studenata. Proveden je i intervju s dvoje studenata diplomskog studija, od čega su jedna studentica i jedan student. Kroz intervju je analizirana muška i ženska percepcija stereotipa o sestrinskoj profesiji.

Ključne riječi: stereotip, predrasude, rod, rodna uloga, sestrinstvo

Summary

This graduate thesis deals with research into the existence of stereotypes in the nursing profession among nursing students at the University North. A survey and interviews were conducted with nursing students at the University of the North. 117 nursing students participated in the survey, while two graduate students were interviewed for the purposes of the interview.

In the first part of the paper, the theoretical part, we first explained some of the basic concepts of stereotypes, prejudices, gender and gender roles. In the second part, we deal with the concept and profession of nursing and the analysis of official data of undergraduate and graduate nursing studies at the University North.

In the research work of the paper, the survey “Stereotypes of the nursing profession”, conducted on 117 students, was processed. An interview was also conducted with two graduate students, one female and one male. Male and female perceptions of stereotypes of the nursing profession were analyzed through the interview.

Key words: stereotype, prejudice, gender, gender role, nursing

Popis korištenih kratica

HKMS – Hrvatska komora medicinskih sestara

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Stereotipi i predrasude	2
2.1. Rodni stereotipi	6
2.2. Muška i ženska zanimanja	10
3. Sestrinstvo.....	1 Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana.
3.1. Stereotipi o sestrinstvu	15
3.2. Prijediplomski stručni studij Sestrinstvo na Sveučilištu Sjever.....	18
3.2.1. Podaci o upisanim studentima Sestrinstva na Sveučilištu Sjever po spolu	21
3.2.2. Podaci o upisanim studentima Sestrinstva na Sveučilištu Sjever po dobi.....	22
3.3. Diplomski studij Sestrinstvo – menadžment u sestrinstvu	25
3.3.1. Podaci o upisanim studentima Sestrinstva – menadžment u sestrinstvu na Sveučilištu Sjever	26
4. Anketa	27
4.1. Analiza rezultata ankete	27
4.2. Rezultati anketnog istraživanja	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana. 4
4.3. Rasprava.....	Pogreška! Knjižna oznaka nije definirana. 6
5. Intervju	568
5.1. Intervju – upitnik i odgovori	568
5.2. Rezultati intervju	54
6. Zaključak.....	56
7. Literatura.....	59
8. Popis slika i grafova.....	61

1. Uvod

Predrasuda o sestrinstvu kao ženskoj profesiji potječe već od samog imena te profesije koje sugerira spolnu pripadnost. Također, i društvo percipira njegu i brigu za bolesne kao društvenu ulogu žene koja proizlazi iz uloge žene kao majke. Sestrinstvo jest profesija kojom žene dominiraju i čine većinu, no muškaraca je u ovoj profesiji sve više, kao ravnopravnih članova unutar profesionalne zajednice.

Tema ovoga diplomskog rada jesu stereotipi o sestrinstvu kao „ženskom“ zanimanju na primjeru studenata sestrinstva Sveučilišta Sjever. Cilj je rada istražiti stavove studenata sestrinstva Sveučilišta Sjever o sestrinstvu kao rodno/spolno obilježenoj profesiji kako bi se stekao uvid u percepciju sestriinske profesije u tom kontekstu. Istraživanje će doprinijeti dobivanju jasnije slike o stavovima studenata o sestrinstvu kao rodno/spolno obilježenoj profesiji.

Kompozicija rada podijeljena je u četiri cjeline. Prva cjelina sastoji se od teorijskog dijela u kojemu su najprije predstavljeni osnovni pojmovi: stereotipi, predrasude, diskriminacija, rodna ravnopravnost i dr. Druga cjelina odnosi se na pojam i definiciju sestrinstva kao zanimanja i kao smjera studija na Sveučilištu Sjever. U trećem, istraživačkom dijelu rada, analizirani su rezultati ankete provedene sa studentima prijediplomskog i diplomskog studija sestrinstva Sveučilišta Sjever. Analizirani su i podaci o upisanim studentima na studij sestrinstva, na temelju spola i dobi. Četvrta cjelina odnosi se na intervju s dvoje studenata diplomskoga sveučilišnoga studija Sestrinstvo – menadžment u sestrinstvu, odnosno istraživanje stavova ispitanika. Uzorak istraživanja bio je namjeran. Ukupno sam intervjuirala dvije osobe, jednu osobu ženskog spola i jednu osobu muškog spola, što je bio ključni kriterij po kojemu sam birala sugovornike. Opći cilj intervjua bio je prikazati iskustva i stavove o stereotipima sestrinstva studenata sveučilišnoga diplomskog studija.

U diplomskom radu postavljene su dvije istraživačke hipoteze: (H1) Sestrinstvo je rodno/spolno obilježena profesija i (H2) Studenti Sveučilišta Sjever smatraju da je sestriinska profesija primjerenija medicinskim sestrama nego medicinskim tehničarima.

Na kraju rada sintetizirani su rezultati provedenih istraživanja i izložen zaključak.

2. Stereotipi i predrasude

Oduvijek je ljudskom rodu bilo jasno da ga sačinjavaju dvije temeljne skupine, odnosno da se dijeli na muški i ženski rod. Barem na mitskoj osnovi, ta svijest postoji već od početaka kulture. Da ne postoji „čovjek“, nego njegov ženski i muški oblik, trivijalna je evidencija. Diskriminacija žena duboko je usađena u patrijarhalnu kulturu u kojoj živimo. Obuhvaća mnogo vrsta, od početnih predrasuda, preko stereotipa u jeziku, obrazovnih sadržaja, predstavljanja žena u medijima, do toga da se društvo još uvijek nije u potpunosti vrijednosno odmaklo od prihvaćanja vlasništva i nasilja na ženama.

Žene su najveća manjinska skupina u društvu – iako čine više od 50% stanovništva, nisu ravnopravne s muškarcima; ni u mogućnostima, ni u pravima, a svakako niti u privilegijama. „Diskriminacijom se nazivaju stajališta, ponašanja ili djelovanja jedne društvene skupine na uštrb i štetu druge, a kako bi se istakao njen manje vrijedan položaj u društvu“ (Barada i Jelavić 2004: 9). Pa ipak, na razini najjednostavnijih analogija, „pokazalo se da u logičkom podrazumijevanju vlada još jedna snaga podrazumijevanja ne-logičke vrste, ali jednako tako važeća, tj. temeljno patrijarhalna, pratipska predodžba ‘čovjeka’ kao muškog bića“ (Bosanac 2004: 781).

„Stereotipi su generalizirani stavovi o nekoj drugoj, ali i vlastitoj skupini. Najčešće obuhvaćaju fizičke i psihičke karakteristike za koje se pretpostavlja da određuju prije svega nekog/u pojedinca/ku, a zatim cijelu grupu kojoj ta/j pojedinac/ka pripada“.¹ Brojni su primjeri stereotipa i predrasuda u svakodnevnom životu, npr. lijevi Dalmatinci, Zagorci alkoholičari, glupe plavuše, asocijalni programeri; predrasuda prema Talijanima da su mafijaši ili predrasuda da su svi muslimani ili ljudi rođeni u arapskim zemljama teroristi i nasilni; primjer seksualne predrasude je razmišljanje da su homoseksualci ljudi sa psihološkim poremećajima i da je njihovo stanje bolest.

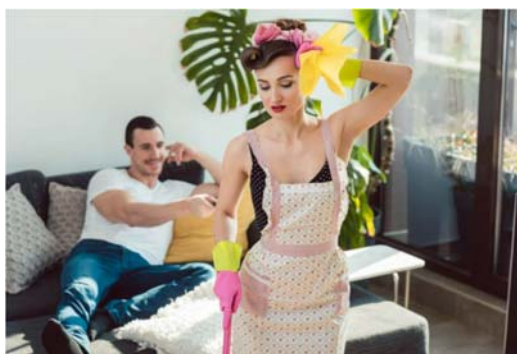
Kao primjer starosnih predrasuda, možemo navesti mišljenje da djeca uvijek govore istinu i da im se zbog njihove nevinosti mora stalno vjerovati, da starije ljude mora netko kontrolirati ili da su svi tinejdžeri neodgovorni. Predrasuda je vjerovanje da su muškarci koji se oblače prema modnim trendovima ženstveni ili homoseksualni. Primjer socijalne predrasude je mišljenje da su svi Romi kriminalci ili da su oni koji se tetoviraju kriminalci i narkomani.

¹ Izvor: *Pojmovnik rodne terminologije prema standardima Europske unije*. Ur. Borić, R. Zagreb: Centar za ženske studije. 2007: 58.

„Predrasudama nazivamo neutemeljena i površna stajališta prema nekim osobama ili skupinama. Povezuje ih se uz negativne generalizacije koje se odnose na pojedince ili druge društvene skupine te se kao takve pripisuju svim članovima ove skupine. Odraž su stereotipnog mišljenja o nekome“ (Barada i Jelavić 2004: 35). Predrasude mogu imati i pozitivna značenja, no problem nastaje kada se stereotipna mišljenja i predrasude povežu izvan domene zabave na druga područja, na primjer poslovnu komunikaciju, radne odnose, kreiranje obrazovnih programa i prepreka su promjeni kvalitete postojećih društvenih odnosa (Isto).

„Seksualno nasilje jedan je od najtežih oblika diskriminacije žena i kršenje njihovih ljudskih prava, oblik je rodno uvjetovanog nasilja koje neproporcionalno pogađa žene. Većina žrtava su žene, a počinitelji su muškarci“ (Radačić 2014: 12). Jedan noviji pojam u psihologiji, ali nadasve prisutan u društvu je moderna predrasuda. Riječ je o nepredrasudnom ponašanju pred drugima, dok se u sebi zadržavaju predrasudni stavovi. To bi ujedno značilo da predrasude nisu iskorijenjene, samo su postale prikrivenije. Drugim riječima, ljudi su postali pažljiviji u iskazivanju vlastitih predrasuda, ali one su itekako prisutne.

Diskriminacija je aktivno djelovanje i ponašanje na temelju predrasuda ili namjernog osporavanja prava nekoj društvenoj grupi i/ili pripadnicima/cama tih grupa. Kriteriji osporavanja mogu se temeljiti na spolu/rodu, spolnoj orijentaciji, rasi, vjeroispovijesti, etnicitetu, dobi i sl. Jezik je najjasniji pokazatelj diskriminacije. Budući da je moć imenovanja isključivo muška, jezik podržava i reproducira diskriminaciju. „Osnovni problem jest da se promjene u obiteljskoj sferi zbivaju polaganim tempom te da ‘klasična’ podjela na ženske i muške kućne obveze u velikoj mjeri još uvijek postoji. Muškarci su tako spremni na tek usputni angažman (iznose smeće, obavljaju sitne popravke, operu suđe i najčešće se igraju s djecom). Ostali kućanski poslovi još su uvijek u djelokrugu žene“ (Leinert Novosel 2003: 111).

Slika 2.1. Primjer stereotipnog prikaza kućanice u reklamama

Kao što je vidljivo u oglasima i reklamama, često se prikazuju žene koje čiste dok se muškarci uopće ne pojavljuju u takvim oglasima ili ih se prikazuje tek usputno kako rade nešto drugo. Slične prikaze vidimo i u oglasima za pivo u kojima su glavni akteri većinom muškarci koji peku roštilj i razgovaraju o nogometu. Suprotan je primjer reklama za Pan „Ideš, Đurđa“ koja izlazi iz uobičajene paradigme Žuje i Karlovačkog.

Slika 2.2. Primjer reklame za Pan: Ideš, Đurđa²

Djeca koja gledaju televiziju i vide ovakve oglase, od najranije dobi primaju poruku kako se trebaju ponašati, što trebaju voljeti i koja je njihova uloga u kućanstvu. Odgajanje dječaka i djevojčica u skladu s uvriježenim rodnim/spolnim ulogama jedan je od načina na koji se seksizam održava te je obrazovanje koje će uključivati rodnu problematiku i rodni pristup nužno da se seksizmi doku. ³

„Notorna je činjenica da je filozofija u najvećem dijelu svoga povijesnog toka bila poimana kao muška djelatnost, da su muškarci bili ujedno i autori i publika filozofskih rasprava, te da su pojmovi čovjeka, čovječanstva, humanizma... bili rezervirani uglavnom za muški dio ljudstva. Nerijetko je ova ‘sljepoća’ za ženski rod, za žene, za žensko, postajala aktivnom, pa se androcentričnost, muškocentričnost pretvarala u mizoginiju, ženomrstvo“ (Jurić 2004: 769).

² <https://www.vecernji.hr/lifestyle/durda-se-vraca-1666611>

³ Izvor: *Pojmovnik rodne terminologije prema standardima Europske unije*. Ur. Borić, R. Zagreb: Centar za ženske studije. 2007: 83.

„Filozofijski način mišljenja kojemu je imanentno temeljito promišljanje, promišljanje koje se probija do temelja ili prema njemu, iz čega proizlazi i zahtjev za istim te permanentni napor oko istoga, zasigurno je najjače sredstvo rodne kritike“ (Jurić 2004: 767). Neravnopravnost spolova podrazumijeva nejednakost muškaraca i žena pred zakonom, odnosno formalnu nejednakost, ali i stvarnu nejednakost u svim područjima života. Neravnopravnost spolova iskaz je povijesne diskriminacije i sustavne podčinjenosti najčešće žena, ponajprije zbog njihove rodno definirane uloge, ona je temeljni, pretpostavljeni, iako ne jedini, izvor nejednakosti.⁴

Ni predrasude, kao ni stereotipi, najčešće nisu točni. Ljudi su skloni procjenjivanju drugih na temelju poznatih informacija koje su često nepotpune, subjektivne i netočne. Unatoč tome što su stručnjaci potvrdili da ljudi prilično griješe pri prvim procjenama ljudi, čini se da nas to ne sprječava u stvaranju novih stereotipa i predrasuda. Predrasude su opasne upravo zato što često rezultiraju diskriminacijom, odnosno neopravdanim negativnim ili štetnim ponašanjem prema članovima neke grupe samo zbog njihove pripadnosti toj grupi, predrasude zaista mogu biti opasne. Često su izvor brojnih sukoba, a stručnjaci smatraju da nas upravo kultura (roditelji, zajednica i mediji), namjerno ili nenamjerno, poučava da ljudima koji su različiti od nas pripisujemo negativna obilježja i osobine.

Prema Penningtonu (1997: 125) tri su karakteristike stereotipa. Prvo, kategorizacija ljudi po vidljivim značajkama kao što su spol, rasa, fizički izgled, nacionalnost i sl. Drugo, pripisivanje istih posjedovanih značajki svim članovima društvene grupe ili kategorije. Treće, percipiranje pojedinca da pripada toj grupi i pripisuje mu se posjedovanje tih stereotipnih značajki. „Svako stavljanje u nepovoljniji položaj bilo koje osobe na osnovu rase ili etničke pripadnosti, spola, vjere, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, obrazovanja, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, itd. predstavlja diskriminaciju“ (Rusac, Štambuk i Verić 2013: 96).

Diskriminacijom se smatra i stavljanje neke osobe u nepovoljniji položaj na temelju pogrešne predodžbe o postojanju osnove za diskriminaciju.⁵ „Dobna diskriminacija slična je rasizmu ili seksizmu, a vodi prema nepriznavanju ili ograničavanju prava starosnih skupina na osnovi kalendarske dobi ili ageizmu“ (Isto). Različiti su primjeri dobne diskriminacije, od onih lakših kao što su vicevi do težih kao što su uskraćivanje organiziranog smještaja, zdravstvene zaštite i zaposlenje.

⁴ Isto: 46.

⁵ Zakon o suzbijanju diskriminacije, 85/2008.

2.1. Rodni stereotipi

Hrvatski jezik razlikuje tri roda: muški, ženski i srednji. „Rod je gramatička kategorija i on ima veze sa spolom, ali ne mnogo jer riječi u hrvatskome nisu raspoređene tako da su muške osobe muškoga roda, ženske osobe ženskoga roda, a neosobe ili nespolni pojmovi srednjega roda, nego je rod određen sklonidbenim tipom i značenjem“ (Babić 2006: 81). U hrvatskoj jezičnoj praksi pojmovi rod i spol nisu dovoljno značenjski razdvojeni. Jedan od razloga jest i ukorijenjena uporaba termina spol i u značenju roda. Tema roda kojeg se uobičajeno i u najširem smislu smatra kulturnim konstruktom nastalim na podlozi spolne pripadnosti i spolnih razlika kao biološke danosti nije ništa novo u teorijskim raspravama, ali se u posljednjih nekoliko desetljeća raspravljala sve intenzivnije.

„Ovaj terminološki odnos pokazatelj je činjenice da su suvremena propitivanja roda iznjedrena, i još uvijek uglavnom artikulirana, unutar ženskih, odnosno feminističkih promišljanja širokog spektra pitanja vezanih uz spol i rod, u potezu od biologijskih, preko filozofijskih, do društveno-političkih pitanja“ (Jurić 2004: 767). Prema Juriću se kao glavnu zadaću rodne teorije postavlja dekonstruktivni/rekonstruktivni pristup androcentričnim i patrijarhalnim shemama i stereotipima, koji su duboko ukorijenjeni u svakom segmentu ljudskoga mišljenja, djelovanja i stvaranja. Lako je shvatiti zašto i na koji način filozofija može i treba pripomoći u uspostavljanju okvira za novo razumijevanje rodnih odnosa i praksu koja je u skladu s time.

Spolna diskriminacija je neposredna (izravna) spolna diskriminacija, nepovoljno odnošenje prema osobi zbog njezina/njegova spola. Posredna (neizravna) spolna diskriminacija odnosi se na nepovoljan utjecaj prividno neutralnog zakona, mjere, javne politike ili prakse na pripadnike/ce jednog spola, osim ako ta razlika nije objektivno opravdana.⁶ Patrijarhalno društvo definira i tretira žene kao manje vrijedne, iz čega slijedi niz diskriminirajućih praksi u odnosima između spolova/rodova, npr. obiteljskom životu, obrazovnom sustavu, svijetu rada ili medijima. „Rodne pristranosti imaju mišljenje o mogućnostima ženskog ili muškog roda. Predrasude ove vrste udaljavaju mogućnost jednakosti. Primjer takve predrasude je vjerovanje da muškarci uvijek trebaju biti jaki jer ih plač ili pokazivanje osjetljivosti čine slabima. Tijekom odrastanja usvajaju se vrijednosti i norme koje se vezuju i pripisuju uz određeni spol“ (Barada i Jelavić 2004: 34).

⁶ Izvor: *Pojmovnik rodne terminologije prema standardima Europske unije*. Ur. Borić, R. Zagreb: Centar za ženske studije. 2007: 87.

Stoljećima učvršćivana asimetrija moći muškaraca i žena smatra se prirodnim stanjem stvari (Isto). Rodne se uloge uče od rođenja. Rod se definira kao društvena tvorevina koja nastaje na temelju uočenih razlika među spolovima. Pri tome se rod konstruira kroz četiri elementa: simbole, normativne koncepte, društvene institucije i procese te subjektivni identitet (Ograjšek Gorenjak 2014: 12).

„Svaka kultura izgrađuje svoje modele ponašanja koji se pripisuju muškom i ženskom rodu, tako i tijekom odrastanja usvajamo stereotipe o muškarcima i ženama. Oni su dio učenja o rodnim uloga, a prenose ih roditelji, vršnjaci, nastavnice i nastavnici, školski udžbenici, znanost“ (Barada i Jelavić 2004: 36).

Slika 2.1.1. Primjer rodnog stereotipa iz udžbenika *Moja glazba 1*⁷

Na Slici 2.1.1. prikazan je primjer iz udžbenika glazbene kulture za prvi razred osnovne škole *Moja glazba 1*, autorice Diane Atanasov Piljek, izdavačke kuće Alfa. Ilustracija opisana kao „mamica“ prikazuje skromnu ženu, u dugoj suknji, s pregačom i pomalo skrušenog stava. Druga ilustracija, „žena“ prikazuje ženski lik u izazovnoj pozi. Odjevena je u kratku haljinu, istaknutog dekoltea i duge plave kose. Pritom, i „mamica“ i „žena“ nose štikle, iako prve nalikuju papučama.

Rodnost podrazumijeva još i podjelu rada, očekivana ponašanja, način odijevanja, seksualnu orijentaciju. Tradicionalna podjela roda jest ona na muški i ženski. Svijest o muškom i ženskom

⁷ <https://www.libela.org/vijesti/7918-zenice-i-mamice-u-glazbenoj-kulturi-rodni-stereotipi-na-osnovnoskolce-ke-mogu-im/>

gradi se na temelju kulturnih stereotipa. Stabilnost rodnih identiteta održavaju društveno konstruirani okviri: žena, majčinstvo, patrijarhat, heteroseksualnost. „Rod je dakle produkt imaginacije, on je nametnut tijelu koje ponavlja pretpostavljene tjelesne izvedbe i potrebe kako bi održalo iluziju rodne stabilnosti“ (Ograjšek Gorenjak 2014: 15). Rod je imao višestruki potencijal odgovora na njihove probleme. On je odbacivao prirodnu, biološku, zadanost pojma „spol“ i označavao „ženskost“ i „muškost“ kao promjenjive, društvene kategorije.

Uvođenje nove kategorije u potpunosti je redefiniralo pristup i metodologiju ženske povijesti. Ona više nije bila u potrazi za zanemarenim objektom istraživanja već je dekonstruirala lažnu bezvremenost i lažnu prirodnost čitavog niza društvenih odnosa (Ograjšek Gorenjak 2014: 12). „Spol je termin koji je uvjetovan biološkim, anatomskim i fiziološkim značajkama osobe dok rod predstavlja socijalno determinirani pojam“ (Lubina i Brkić Klimpak 2014: 214). „Spol je u rječnicima definiran seksistički, kao ukupnost psiholoških i fizioloških karakteristika po kojima se muškarci i žene razlikuju, s dodatnim obilježjima: jaki spol muškarci; lijepi (ljepši, nježniji, slabiji, krasni) žene“ (Barada i Jelavić 2004: 20).

Kako bi se razlikovala biološka društvena uvjetovanost oblikovanja muškog i ženskog, danas se i u našem jeziku koriste termini spola kao biološke odrednice i roda kao društveno i kulturno oblikovanog spola. U tekstovima, kao i ilustracijama, žene su najčešće prikazane u ulogama majki, kućanica koje obavljaju poslove kuhanja i spremanja (Barada i Jelavić 2004: 39). Što se tiče udžbenika i prikaza žena, one se nesrazmjerno pojavljuju u odnosu na muškarce, a kada se pojavljuju, žene najčešće bivaju prikazane u prostoru kuhinje i doma te s izrazitim karakteristikama ruralnog u odijevanju i načinu češljanja (Isto).

Žene su također često predstavljene u reklamama za sredstva za čišćenje. Prema Zakonu o ravnopravnosti spolova (članak 5.) jednako postupati prema muškarcima i ženama znači da su oni/e jednako prisutni/e u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih prava, te da je zabranjena izravna i neizravna diskriminacija na temelju spola bez obzira na bračno ili obiteljsko stanje. Ugovor o osnivanju Europske zajednice potvrdio je važnost načela jednakog postupanja prema ženama i muškarcima, kao i poštivanja ljudskih prava u procesu integracije.⁸ „Rodni identitet, kao jedan od najdalekosežnijih društvenih identiteta, s obzirom na pripadnost rodu

⁸ Izvor: *Pojmovnik rodne terminologije prema standardima Europske unije*. Ur. Borić, R. Zagreb: Centar za ženske studije. 2007: 35.

reflektira se nejednako „muškost“ i „ženskost“ pa su onda i sociokulturne političke posljedice tih razlika vrlo važne. Pokazuju se u nizu društvenih odnosa, institucija i razina, od mikrostruktura i obitelji, do makrosocijalnih razina institucija države i politike“ (Galić 2002: 225).

2.2. Muška i ženska zanimanja

Kroz povijest, u gotovo svakoj kulturi, ženama je bila dodijeljena reproduktivna rodna uloga koja se temelji na biološkoj reprodukciji i domu, uključujući odgoj djece, hranjenje i brigu o članovima kućanstva te organiziranje i održavanje doma. Muškarcima je pak bila dodijeljena produktivna uloga koja se temelji na aktivnostima stvaranja prihoda i plaćenog rada za uzdržavanje obitelji; one se smatraju glavnom vrstom proizvodne aktivnosti i zbog toga ih društvo visoko cijeni. Dodijeljene rodne uloge ograničavaju žene i usmjeravaju ih prema tradicionalnim ulogama skrbi, držeći ih podalje od javne sfere i aktivnosti koje se smatraju primjerenijim muškarcima, koje su više plaćene i nude viši društveni status. Kategorizacija ovih ponašanja dovela je do diskriminacije na temelju vrijednosti koju društvo pripisuje svakoj ulozi.⁹

Ako počnemo od jezika, rod je u jezik upisan i smatra se starijim od jezika. U jeziku je rodni identitet lako prepoznati jer jezici, pa tako i hrvatski, nude mogućnost za rod. Kada ne postoji potpuno podudaranje u prirodnom i gramatičkom rodu, snaga kongruencije (slaganje roda, broja i padeža) čini jezičnu strukturu petrificiranom na štetu žena. Tako se gramatičko slaganje imenica ženskog i srednjeg roda sklanja prema muškome rodu (Barada i Jelavić 2004: 22).

U hrvatskom jeziku sufiksna tvorba imenica ženskog roda na -ica za ženska zanimanja u potpunosti odgovara tvorbi za umanjenice – pitanje je umanjuje li se i značaj posla koji obavljaju? Barada i Jelavić uzimaju za primjer tajnik ili tajnica? I pokušavaju ih definirati: „Ona će biti odana (čitaj poslušna) ‘desna ruka’ šefu, a on će u najmanju ruku biti voditelj nekog odbora“ (Barada i Jelavić 2004: 23). „Osim nekoliko zanimanja kao što su primalja, medicinska sestra, vezilja, babica, uz koje obično ne vežemo mušku osobu, većina ih se može pojavljivati kao imenica za muški rod i kao imenica za ženski rod, odnosno većina imenica koje znače ženske osobe nastala je upravo od imenica koje znače muške osobe“ (Matas Ivanković 2006: 33).

Analize podjele rada prema spolu/rodu pokazuju da žene ne ulaze i ne funkcioniraju na tržištu rada na temelju istih pretpostavki kao muškarci. U analizi društvenog statusa žena u odnosu na status muškaraca, u određenom društvu i povijesnom razdoblju, naglašava se navedena podjela prema spolu/rodu, a u ekonomskim se analizama dovodi u pitanje uvriježena podjela na produktivni i reproduktivni rad. Naime, reproduktivnim radom smatraju se aktivnosti koje obavljaju žene, od brige za djecu i kućanskih poslova do pružanja emocionalne podrške i fizičke

⁹ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9265497/>

brige o drugima, dok su produktivne aktivnosti one za koje se dobiva naknada na tržištu rada.¹⁰ Određeni postotak ili udio mjesta, položaja ili resursa moraju biti popunjeni ili dodijeljeni određenoj grupi sa svrhom ispravljanja diskriminacije. Kvote se najčešće primjenjuju kako bi omogućile pristup položajima političkog odlučivanja ili poslovnim i obrazovnim mogućnostima. Takve privremene instrumente posebnih/pozitivnih mjera koji su usmjereni na ispravljanje rodne/spolne diskriminacije nazivamo ženskim kvotama (određuje se minimalan udio ili broj žena), a ako pokušavaju ispraviti podzastupljenost i muškaraca i žena, nazivamo ih rodno neutralnim kvotama (određuje se visina minimalne zastupljenosti jednog spola u odnosu na većinski spol ili dopuštena maksimalna zastupljenost bilo kojeg spola).¹¹

„Načelo jednakih mogućnosti za muškarce i žene predstavlja odsutnost zapreka za ostvarivanje ravnopravne ekonomske, političke i društvene participacije temeljem spola. Načelo jednakih mogućnosti može se definirati kao politička mjera stvaranja jednakih uvjeta ili okolnosti unutar kojih su osobe, neovisno o svom spolu/rodu, klasi, društvenom statusu, spolnoj orijentaciji, rasi i dr. sposobne razviti pune potencijale i time ostvariti zbiljsku jednakost. Cilj ove mjere ili skupa mjera ne sadrži jednakost rezultata već radije nudi jednakost prilika i mogućnosti, u smislu pozitivnih regulatornih putokaza, ne bi li se otklonili aspekti društvenih nepravdi, povijesnih podčinjavanja i diskriminacije koji su doveli do nepovoljnog društvenog položaja određenih skupina.“¹²

Što se tiče prosvjete i odgoja, to su ženska područja, odgojitelji u predškolskim ustanovama su doslovce iznimke koje potvrđuju pravilo da je predškolski odgoj isključivo ženska domena, u osnovnim školama slika je malo drugačija: žene čine 76% od ukupnog broja zaposlenih nastavnica/ka, u gimnazijama 69%, u umjetničkim školama 64%, a među nastavnim osobljem sveučilišta svega 34%. Usto je i brojnost žena na mjestima asistentice 45%, docentice 35% dok redovite profesorice čine svega 19% od ukupnog broja redovitih profesora/a na sveučilištima u Hrvatskoj (Barada i Jelavić 2004: 41).

Fundamentalni doprinos identifikaciji i istraživanju rodnih nejednakosti te pokušaj njihovog suzbijanja dao je ponajprije feminizam, koji je svoje teorijske pristupe i mišljenja usmjerio na eksplikaciju patrijarhalnog sistema jer je ženska polovica roda stoljećima bila „skrivena od

¹⁰ Izvor: *Pojmovnik rodne terminologije prema standardima Europske unije*. Ur. Borić, R. Zagreb: Centar za ženske studije. 2007: 53.

¹¹ Isto: 37.

¹² Isto: 41.

povijesti“ (Galić 2002: 225). Feminizam je istodobno novo znanje o povijesnom iskustvu ženskog spola/roda, kao i aktivnost, pokret i javni angažman usmjeren prema mijenjanju odnosa moći između muškaraca i žena, i utoliko jest politika. Isto tako, feminizam je ne samo mjesto kritičkog pogleda, analize i promišljanja ženskih akcija i djelovanja već omogućuje mijenjanje ženskih života na emocionalnom, kulturnom, političkom i simboličkom planu.¹³

„Prvi val feminizma nastao je kao rezultat modernizacijskih procesa koji su zahvatili društvo tijekom dugog 19. stoljeća. Iznjedrile su ga tektonske ekonomske i socijalne promjene izazvane industrijalizacijom i urbanizacijom, a oblikovao se na konceptima i vrijednosnim sustavima prosvjetiteljstva, liberalizma i socijalizma“ (Ograjšek Gorenjak 2014: 167). Feministice drugog vala željele su ostvariti *de facto* ravnopravnost, odnosno socijalni i pravni rodni paritet. Treći val je izrazito multidisciplinaran, s elementima iz pojava kao što su *girl power*, *riot grrrl*, postmodernizam, transnacionalizam, postkolonijalizam, *cyberfeminizam*, ekofeminizam, trans, *queer*, rasna politika i filozofija te je prvi od četiri vala koji je kao svoj princip prihvatio seksualnu pozitivnost. Četvrti val (od 2010. godine do danas) proizlazi iz interneta i sve veće međusobne povezanosti, koja stvara potpuno novu strukturu pokreta te u njega ponovno uključuje mlade žene.¹⁴

Tijekom ovako dugog razdoblja ideje, pristupi, retorika i ciljevi feminističkog pokreta povremeno su se preobražavali, prilagođavali novonastalim društvenim i političkim prilikama te nadograđivali nakon svakoga novog uspjeha. Primarni cilj bio je dokinuti formalne prepreke koje su stajale na putu stjecanja ravnopravnog položaja u društvu. Fokusiraju se na konkretne zakonske propise – nemogućnost upisivanja srednjih škola i sveučilišta, neravnopravnost na tržištu rada, nepovoljan pravni i imovinski status udane žene, a prema kraju stoljeća širenjem demokratskih procesa aktualnim je postao i sufražetski pokret. Zahtjeve su temeljili na liberalnim idejama o jednakosti pred zakonom, ženskim doprinosima nacionalnim naporima, ali i tzv. „prirodnim“ pacifističkim i moralnim inklinacijama žena (Ograjšek Gorenjak 2014: 167).

Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena donesena je na Općoj skupštini UN-a 1979. godine kao jedinstveni i vizionarski dokument koji sadrži građanska, politička, socijalna, ekonomska i kulturalna prava žena te regulira pitanja žena u javnom i privatnom životu. Ključni zakon, donesen u jesen 2003. godine, jest Zakon o ravnopravnosti spolova. On predstavlja jamstvo

¹³ Isto: 28.

¹⁴ <https://voxfeminae.net/pravednost/vodic-kroz-pravce-i-valove-u-feminizmu-za-pocetnice-ke/>

odsutnosti svake spolno uvjetovane diskriminacije, u mjeri u kojoj jednaka prava još ne znače i jednake mogućnosti da se ona ostvaruju, uključujući elemente politike jednakih mogućnosti i iz nje izvedenih zaštitnih mehanizama i mehanizama potpore. Riječ je o takozvanoj pozitivnoj diskriminaciji, odnosno afirmativnoj akciji usmjerenoj na stimuliranje napredovanja žena u sferi zapošljavanja i politike. Tako bi, primjerice, radnik, odnosno radnica, mogli tužiti tvrtku ako za isti posao dobivaju različitu plaću, ako je bračni ili obiteljski status kriterij kod zapošljavanja, napredovanja ili prestanka radnog odnosa. S druge strane, prilikom imenovanja u tijela državne vlasti, lokalne uprave i samouprave, te druga tijela s javnim ovlastima, treba osigurati prisutnost jednog spola od najmanje 40%; u djelatnostima gdje je zaposleno manje žena nego muškaraca u oglašavanju novih radnih mjesta bit će potrebno poticati prijave žena i slično (Leinert Novosel 2003: 106).

Žene igraju važnu ulogu u globalnoj ekonomiji. One ulažu više u svoje obitelji nego muškarci, u područja poput obrazovanja, zdravlje i prehrane, stvarajući siguran temelj za budućnost njihovih obitelji i zajednica.¹⁵

„Žene u puno većoj mjeri negoli muškarci moraju kombinirati plaćeni i neplaćeni rad, što dovodi do dvostruke opterećenosti, osjećaja prezasićenosti i frustracije. Jasno je da postojeća podjela rada u privatnoj sferi nije samo rezultat sporazuma bračnih partnera, nego je vezana i s organizacijom rada u cijelosti. Stoga nije čudno što je bio, i ostaje, najvećim izazovom upravo kreiranje društvenih uvjeta koji bi pomirili međuovisne domene profesionalnoga, obiteljskog i privatnog života“ (Leinert Novosel 2003: 107).

¹⁵ Isto.

3. Sestrinstvo

Medicinske sestre i tehničari okosnica su zdravstvenog sustava. Prema aktualnim podacima koje objavljuje HZJZ, najbrojnija su skupina u zdravstvu. Godine 2019. godine bilo ih je 31.555, odnosno čak 43,5% od ukupno zaposlenih radnika.¹⁶ Pacijenti se na medicinske sestre i tehničare oslanjaju za skrb, podršku i utjehu. Bez njihovih vještina uočavanja, donošenja brzih odluka pod pritiskom, spretnosti i odgovornosti, ni liječnici ne bi mogli raditi svoj posao. Uz sve to, oni su i „logistički mozak“ svake zdravstvene ustanove. Da bi sve to mogli, moraju steći široki spektar znanja i usvojiti vještine iz različitih grana medicine. Zbog toga je bilo važno omogućiti im kvalitetno visoko obrazovanje.

Ovi su stručnjaci neophodni ne samo za funkcioniranje zdravstva, već i cijelog društva. Svijet se promijenio između 1999. i 2017. i logično je da su se mijenjali i neki stavovi visokoobrazovane mlade populacije u Hrvatskoj. Međutim, iznenadila su neka razmišljanja u obiteljskom krugu jer bilo je očekivano da će doći do egalitarnijih odnosa između partnera, ali se to nije dogodilo. Očito se u tom području odnosi teško mijenjaju, što govori da hrvatsko društvo nije zainteresirano za promjene, a studentice odgovaraju da je briga za djecu majčinska obaveza. Na jednoj strani nalazi se spomenuti izraziti egalitarni sindrom i izjašnjavanje u prilog podjednakih mogućnosti žena u profesionalnom svijetu, ali potpuno drukčija slika nameće se kada je riječ o ulozi žene u obitelji.

Podaci u svijetu pokazuju da, iako postupno prevladavaju liberalnije ideologije i stavovi o ravnopravnosti spolova pa tako i one u obitelji, praksa još uvijek upozorava na privid takvog stanja u situacijama „daleko od očiju javnosti“ jer čak i kada je zaposlena, žena radi većinu kućanskih poslova. Hrvatska je dio ove šire slike.

¹⁶ <https://www.hzjz.hr/>

3.1. Stereotipi o sestrinstvu

Sestrinstvo je profesija kojom žene dominiraju i čine većinu, no muškaraca je u ovoj profesiji sve više, kao ravnopravnih članova unutar profesionalne zajednice. Unatoč tome, dio društva i dalje percipira sestrinstvo primarno ženskom profesijom, što vjerojatno proizlazi iz samog naziva koji u korijenu sadržava riječ „sestra”. „Pojam ‘sestra’ predstavlja nešto blisko, intimno, toplo, obiteljsko, ali i nadasve žensko, a ‘sestrinstvo’ određenu, prije svega spolnu, pripadnost grupaciji. No, nije samo jezična sintagma ta koja upućuje na percepciju sestrinstva kao ženske profesije, već i pretpostavka da se njegom i skrbi za bolesnike, unesrećene i nemoćne bave prvenstveno žene. Smatra se da je to njihova društvena uloga, prije svega polazeći od uloge žene kao majke i skrbiteljice djece“ (Licul 2014: 183).

Stereotipi o sestrinstvu kao rodno određenoj profesiji postoje i unutar same zajednice.¹⁷ Kao da sestrinstvo već nije dovoljno teško, muške medicinske sestre moraju se boriti s mnogo negativnih, rodno utemeljenih stereotipa. Ovi stereotipi otežavaju muškim medicinskim sestrama da dobro obavljaju svoj posao, posebno ako pacijenti sumnjaju u njihovu kompetentnost samo zato što su muškarci. Naziv profesije, sestrinstvo, rodno je vrlo određujući, pa tako medicinski tehničari pohađaju studij sestrinstva, slušaju kolegije iz sestrinstva, članovi su sestrinskih strukovnih organizacija...

Danas postoji sve veći broj muškaraca koji se odlučuju izabrati sestrinstvo kao svoju profesiju. Pretpostavka je da će ih u budućnosti biti i više jer sestrinstvo pruža mogućnosti i izazove koji više nisu orijentirani samo na spolno određenje. Unatoč sve većem broju muškaraca u sestrinstvu, i dalje postoje brojni stereotipi povezani s činjenicom da je ovo rodno specifično zanimanje utemeljeno na posebnim obrascima ponašanja koji su u skladu s društvenim očekivanjima prema ženama te da „njegovanje“ predstavlja produžetak tradicionalne ženske uloge.

„Tipičnim muškim osobinama smatraju se snaga, agresivnost, samokontrola, menadžerstvo, kompetitivnost, objektivnost, upornost, hrabrost i dominacija, iz čega proizlazi da muškarcima odgovaraju više tehnički orijentirana zanimanja, poslovi s višim statusom, moći, prestižem i plaćama, zanimanja koja podrazumijevaju inicijativu i kompetitivnost“ (Licul 2014: 187). Sestrinstvo se smatra ženskom profesijom tako da su muškarci koji rade u sestrinstvu izloženi različitim stereotipima. Muškarce u skrbi možemo pratiti kroz redovničke pokrete, koji su skrbili

¹⁷ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9265497/>

o bolesnima, ranjenima i umirućima. Općenito govoreći, smatra se neprikladnim da muške medicinske sestre rade na odjelima ginekologije, opstetricije, rodilišta i pedijatrije, gdje stručnjaci i/ili pacijenti nisu dopuštali niti tolerirali muške studente ili stručnjake koji obavljaju poslove kao što su ginekološki pregledi i njega novorođenčadi i dojenčadi, jer se smatralo da su manje vješti i prikladni za te aktivnosti unatoč njihovoj izobrazbi i prethodnom iskustvu. Slični su osjećaji izraženi u pogledu postupaka koji se odnose na higijenu žena u ovim i drugim jedinicama.¹⁸

Društvena percepcija sestrinstva kao ženskog posla dovodi do mišljenja da muškarcima nije mjesto u sestrinstvu ili da nisu prikladni za tu profesiju. Ovu percepciju izražava 16% opće javnosti, pacijenti oba spola, koji objašnjavaju da muške medicinske sestre ne odražavaju njihova očekivanja ili razumijevanje sestrinske profesije, kliničke medicinske sestre i edukatori medicinskih sestara, koji su izrazili svoje uvjerenje da muškarci ne bi trebali biti medicinske sestre i obitelji studenata medicinskih sestara, koje su sestrinstvo smatrale ženskom profesijom. Društvo ima pristran pogled na ono što medicinske sestre rade i na to kako se muškarci uklapaju u uloge medicinskih sestara.¹⁹

Još jedan izvor srama za muške medicinske tehničare povezan je s problemima u osiguravanju uniformi od strane zdravstvenih ustanova, koje nemaju uvijek uniforme za muškarce, što ih obvezuje da nose ženske uniforme. U nekim kontekstima, biti medicinski tehničar može imati negativan utjecaj na izgled muškaraca za brak, jer bi mnogi ljudi odbili dopustiti svojim kćerima da se udaju za medicinsku sestru.²⁰

„U Hrvatskoj postoji krovna sestrinska organizacija Hrvatska komora medicinskih sestara (HKMS) koja u svojem nazivu nigdje ne spominje medicinske tehničare (strukovni sindikat sestrinstva naziva se Hrvatski strukovni sindikat medicinskih sestara – medicinskih tehničara). Logotip HKMS-a obojen je nježno ljubičastom bojom, licencije za rad koje se izdaju medicinskim sestrama i medicinskim tehničarima također su ljubičaste boje, kao i članske iskaznice komore“ (Licul 2014: 187).

Postoje mnogi stereotipi o profesiji sestrinstva koji su distribuiraju u medijima, među liječnicima i ostalom populacijom. Neki od najčešćih stereotipa koji se vežu uz profesiju jesu: isključivo žensko zanimanje, simboli erotskih fotografija, sluškinje, anđeli ili ubojice, očajno zaljubljene u doktora te medicinski tehničari koji se predstavljaju kao feminizirani ili

¹⁸ Isto.

¹⁹ Isto.

²⁰ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9265497/>

homoseksualci. Stereotipi se sastoje od niza negativnih značajki koje u cjelini tvore predrasude. O medicinskim sestrama i medicinskim tehničarima postoje mnoge predrasude. Prikazani su (i) u pozitivnom, ali više u negativnom kontekstu što otežava razbijanje te predrasude. Najbolji način da se suzbiju predrasude i stereotipi jest trajno usavršavanje i obrazovanje medicinskih sestara i medicinskih tehničara. Važno je znanje, profesionalno ponašanje i samosvijest pojedinca da se profesija podigne na dostojanstveni nivo i zasluži mjesto u zdravstvu koje im zaista pripada.

Danas se medicinski tehničari suočavaju s mnogim stereotipima u sestrinskoj profesiji. „Osobine brige, njegovanja, ovisnosti i submisije smatraju se ženskim osobinama, dok se agresija, dominacija, snaga, samokontrola i objektivnost smatraju osobinama muškaraca“ (Evans 1997: 226).

Sestrinstvo se oduvijek povezivalo s komponentama roda, koje se odnose na podrijetlo profesije i rodni uloga u širem smislu. Društvene percepcije stručnjaka za njegu stoga su oblikovane društvenim jazom između muškaraca i žena te ulogama koje se pripisuju ženama i posebno sestrinskim intervencijama. Ova vizija utječe na vlastitu percepciju i samopoimanje medicinskih sestara, čak utječe na njihovu odluku o tome hoće li steći diplomu medicinskih sestara ili ne.²¹

²¹ Isto.

3.2. Prijediplomski stručni studij Sestrinstvo na Sveučilištu Sjever

Sveučilište Sjever osmo je javno sveučilište u Hrvatskoj koje paralelno djeluje i razvija se u dva grada, Koprivnici i Varaždinu, kao regionalno sveučilište na području sjeverozapadne Hrvatske. Počeci njegove izgradnje sežu u 2001. godinu kada je na Elektrostrojarskoj školi u Varaždinu osnovan stručni studij elektrotehnike Visoke škole s pravom javnosti.²² Već sljedeće godine taj studij prerasta u Visoku elektrotehničku školu.

Razvojem novih studijskih programa Škola je ispunila uvjete da postane veleučilištem pa je 2005. godine i osnovano Veleučilište u Varaždinu, sa stručnim prijediplomskim programima Elektrotehnika, Proizvodno strojarstvo i Multimedija, oblikovanje i primjena. Istodobno, Koprivnica također djeluje u području razvoja visokoga obrazovanja sjeverozapadne Hrvatske i osnivanja sveučilišta.

Godine 2012. grad Koprivnica, kojoj se ubrzo pridružuje i grad Varaždin, preuzimaju osnivačka prava nad Medijskim sveučilištem u čijem su sastavu sveučilišni prijediplomski studiji Novinarstvo i Medijski dizajn te stručni prijediplomski studij Poslovanje i menadžment u medijima, pokrenuti u Koprivnici akademske godine 2012./2013., te sveučilišni diplomski studiji Poslovna ekonomija i Odnosi s javnostima, pokrenuti iste akademske godine u Varaždinu. Veleučilište u Varaždinu i Medijsko sveučilište sa sjedištem u Koprivnici, integrirani su u siječnju 2014. godine u Sveučilište Sjever. Godine 2015. u Hrvatskom saboru donesen je Zakon o preuzimanju osnivačkih prava kojim je Sveučilište Sjever postalo osmo javno sveučilište u Republici Hrvatskoj. Sastavnice su Sveučilišta odjeli i odsjeci na kojima se izvodi niz sveučilišnih i stručnih studijskih programa na prijediplomskoj, diplomskoj i poslijediplomskoj razini.

U dva sveučilišna centra, Varaždinu i Koprivnici, izvode se sljedeći studijski programi: na prijediplomskoj razini u Varaždinu: Elektrotehnika, Proizvodno strojarstvo, Multimedija, oblikovanje i primjena, Logistika i mobilnost, Graditeljstvo, s dva usmjerenja: Visokogradnja i Niskogradnja, Sestrinstvo, Mehatronika, Fizioterapija, Glazba i mediji, Geodezija i geomatika; na prijediplomskoj razini u Koprivnici: Komunikologija, mediji i novinarstvo, Medijski dizajn, Poslovanje i menadžment, Prehrambena tehnologija, Logistika i mobilnost, Zaštita okoliša, recikliranje i ambalaža; na diplomskoj razini u Varaždinu: Odnosi s javnostima, Poslovna ekonomija s tri usmjerenja: Međunarodna trgovina, Turizam i Digitalna ekonomija i inovacije,

²² <https://unin.hr>

Multimedija, Strojarsvo, Graditeljstvo i Sestrinstvo – menadžment u sestrinstvu; na diplomskoj razini u Koprivnici: Komunikologija, mediji i novinarstvo, Medijski dizajn, Održiva mobilnost i logistika, s dva usmjerenja: Održivi prometni sustavi i Upravljanje logističkim sustavima, Ambalaža, recikliranje i zaštita okoliša; na poslijediplomskoj razini u Varaždinu: međunarodni (združeni) poslijediplomski doktorski sveučilišni studij Međunarodni ekonomski odnosi i menadžment te poslijediplomski sveučilišni specijalistički studij Poduzetništvo i EU fondovi; na poslijediplomskoj razini u Koprivnici: poslijediplomski sveučilišni doktorski studij Mediji i komunikacija.²³

Stručni prijediplomski studij sestrinstva interdisciplinarnim programom osposobljava studente za kompetentno provođenje zdravstvene njege kroz primjenu etičkih načela i kritičkog mišljenja. Nastava studija sestrinstva provodi se na visokoškolskoj ustanovi kroz predavanja, seminare i pretkliničke vježbe u kabinetima zdravstvenih njega. Klinička nastava odvija se u OB Varaždin, ŽB Čakovec, OB „Tomislav Bardek“ Koprivnica, KB Dubrava i KBC Zagreb te u domovima zdravlja. Osim u zdravstvenim ustanovama vježbovna se nastava provodi i u socijalnim ustanovama, domovima za starije i nemoćne te dječjim vrtićima. Studenti razvijaju specifična znanja, vještine i stavove te sposobnost donošenja odluka u/o postupcima u zdravstvenoj njezi te prepoznavanju i rješavanju složenih problema. Povećani zahtjevi u zdravstvenom i socijalnom sustavu ukazuju na potrebu obrazovanih medicinskih sestara sa suvremenim znanjima i vještinama iz područja zdravstvene njege. U procesima liječenja i zdravstvene njege svakodnevno se uvode viši tehnološki standardi za koje su potrebni prvostupnici sestrinstva, čije obrazovanje mora biti usklađeno sa sve većim zahtjevima u zdravstvenim i socijalnim ustanovama. Prvostupnici sestrinstva posjeduju kompetencije za upravljanje, koordinaciju i evaluaciju zdravstvene njege, kao i vještine promicanja zdravlja te sprječavanja bolesti pojedinca, njegove obitelji i društvene zajednice u cjelini.

Prijediplomski studij na Sveučilištu Sjever izvodi se od 2014. godine. Svi studenti sestrinstva slušaju općeobrazovne predmete, kao što su strani jezici ili komunikacijske vještine te stručne predmete koji su okosnica njihovog obrazovanja. Kroz temeljne medicinske predmete studenti se upoznaju s građom i funkcijom tijela, u pretkliničkim predmetima cjelovito se proučavaju bolesti i zdravstvena njega, a u javnozdravstvenim predmetima proučava se utjecaj okolišnih i društvenih

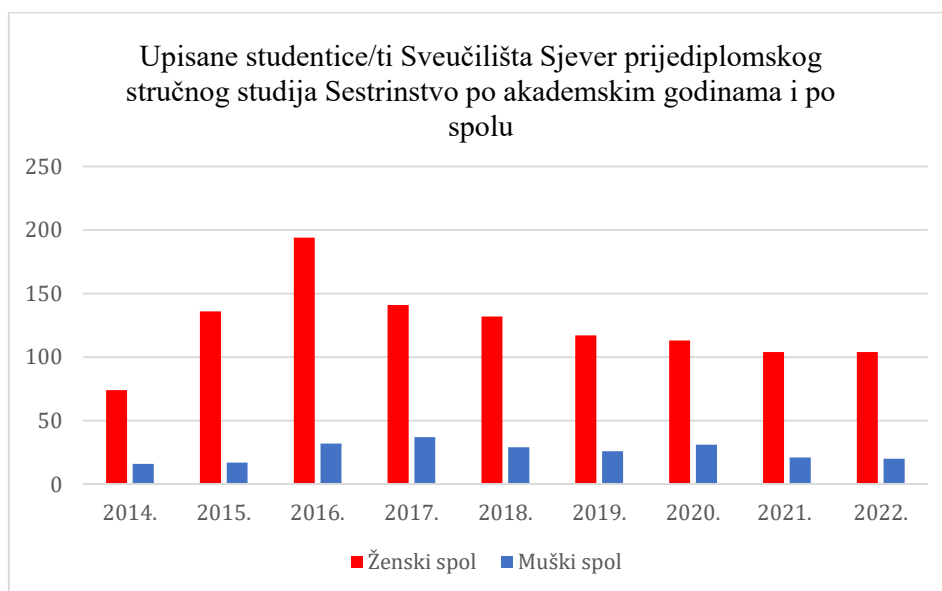
²³ Isto.

čimbenika na zdravlje. Tako prvostupnici sestriinstva već na toj razini obrazovanja stječu široku sliku zdravlja i različite vještine koje će im biti potrebne u radu.

Sestriinstvo je plemenita profesija, neupitno potrebna društvu, a u Hrvatskoj i deficitarna. Pred njom svakako stoji budućnost. U situaciji pandemije COVID-19 osobito se pokazalo važnim imati školovane medicinske sestre.²⁴

²⁴ Isto.

3.2.1. Podaci o upisanim studentima Sestrinstva na Sveučilištu Sjever po spolu

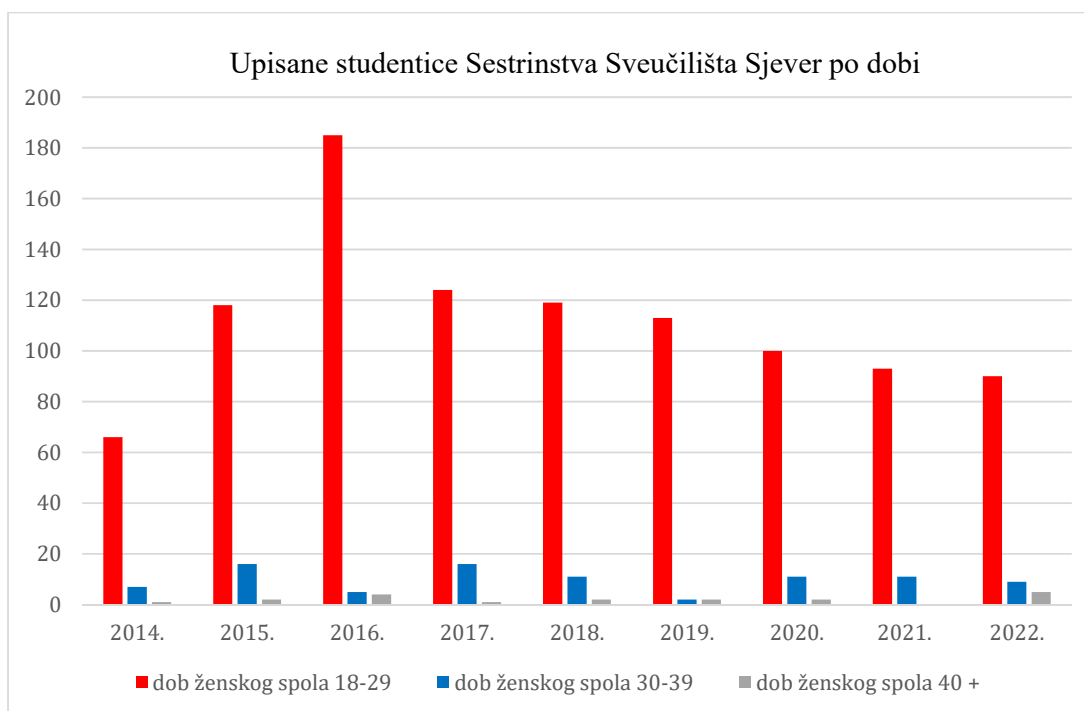

Graf 3.2.1.1. Upisane studentice/ti Sveučilišta Sjever prijediplomskog stručnog studija Sestrinstvo po akademskim godinama i po spolu²⁵

U prvu godinu prijediplomskog stručnog studija Sestrinstvo 2014. godine na Sveučilištu Sjever upisalo se 90 studenata, od kojih je bilo 74 studentica i 16 studenata. Akademске godine 2015. upisano je 153 studenta, od čega 136 studentica i 17 studenata. Nakon toga u 2016. godini upisalo se 226 studenata od kojih 194 studentice i 32 studenta. U 2017. godini studij Sestrinstvo upisalo je 178 studenata, od čega 141 studentica i 37 studenata. Akademске godine 2018. upisan je 161 student, od čega su 132 studentice i 29 studenata. Godine 2019. upisano je 143 studenata prve godine od kojih 117 studentica i 26 studenata. Sljedeće 2020. akademске godine na Sestrinstvo se upisalo 144 studenata od čega je 113 studentica i 31 student. Akademске godine 2021. upisano je 125 studenata prve godine, 104 studentice i 21 student. Na posljednjem upisu Sveučilišta Sjever u akademskoj godini 2022. bilo je 124 upisana studenta prijediplomskog stručnog studija Sestrinstvo, od kojih 104 studentice i 20 studenata.

²⁵ Izvor: službeni podaci Sveučilišta Sjever.

3.2.2. Podaci o upisanim studentima Sestrinstva na Sveučilištu Sjever po dobi

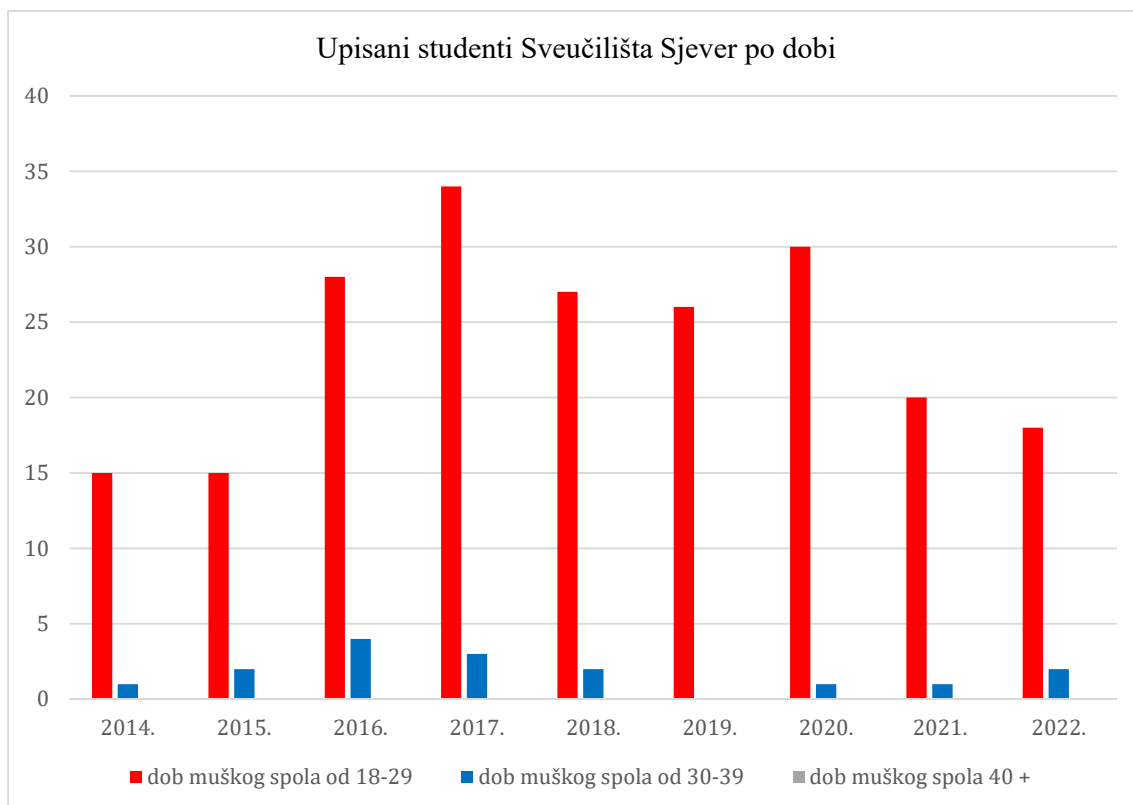

Graf 3.2.2.1. Upisane studentice Sestrinstva Sveučilišta Sjever po dobi²⁶

Na prvoj godini prijediplomskog stručnog studija Sestrinstvo 2014. godine na Sveučilištu Sjever najviše je studentica u kategoriji 18-29 godina, njih 66, sedam ih je u kategoriji 30-39 godina i jedna u 40+ kategoriji. Akademske godine 2015. također je najviše studentica iz kategorije 18-29 godina, njih 118, dok je mnogo manje u kategoriji 30-39 godina, njih 16, i najmanje iz kategorije 40+, samo njih dvije. U 2016. godini u kategoriji 18-29 godina bilo je 185 studentica, njih pet je u kategoriji 30-39 godina i četiri u kategoriji 40+. U 2017. godini ponovno je najviše studentica u kategoriji 18-29 godina, njih 124, 16 ih je u kategoriji 30-39 godina, a jedna studentica u kategoriji 40+. Akademske godine 2018. studiralo je 119 studentica u kategoriji 18-29 godina, 11 studentica bilo je u kategoriji 30-39 godina i dvije u kategoriji 40+. Godine 2019. u kategoriji 18-29 godina studiralo je 113 studentica, u kategoriji 30-39 godina dvije, kao i u kategoriji 40+. Sljedeće 2020. akademske godine na Sestrinstvu u kategoriji 18-29 godina bilo je 100 studentica,

²⁶ Izvor: službeni podaci Sveučilišta Sjever.

u kategoriji 30-39 godina 11, a dvije u kategoriji 40+. Akademske godine 2021. bilo je 93 studentice u kategoriji 18-29 godina, 11 u kategoriji 30-39 godina i niti jedna u kategoriji 40+. Na posljednjem upisu Sveučilišta Sjever u akademskoj godini 2022. bilo je 90 studentica iz kategorije 18-29 godina, devet studentica iz kategorije 30-39 godina i pet studentica kategorije 40+.

Graf 3.2.2.2. Upisani studenti Sestrinstva Sveučilišta Sjever po dobi²⁷

Na prvoj godini prijediplomskog stručnog studija Sestrinstvo 2014. godine na Sveučilištu Sjever najviše je bilo studenata u kategoriji 18-29 godina, njih 15, dok u kategoriji 30-39 godina i kategoriji od 40+ nema upisanih studenata. Akademske godine 2015. također je najviše studenata iz kategorije 18-29 godina, njih 15, dok je mnogo manje u kategoriji 30-39 godina, njih dvojica i niti jedan u kategoriji 40+. U 2016. godini u kategoriji 18-29 godina bilo je 28 studenata, njih četvorica u kategoriji 30-39 godina i niti jedan u kategoriji 40+. U 2017. godini ponovno je najviše studenata u kategoriji 18-29 godina, njih 34, trojica su u kategoriji 30-39 godina i niti jedan u

²⁷ Izvor: službeni podaci Sveučilišta Sjever.

kategoriji 40+. Akademske godine 2018. studiralo je 27 studenata u kategoriji 18-29 godina, dvojica studenata u kategoriji 30-39 godina i niti jedan u kategoriji 40+. Godine 2019. u kategoriji 18-29 godina studiralo je 26 studenata, a u kategoriji 30-39 godina i kategoriji 40+ niti jedan student. Sljedeće 2020. akademske godine na Sestrinstvu u kategoriji 18-29 godina bilo je 30 studenata, jedan u kategoriji 30-39 godina i niti jedan u kategoriji 40+. Akademske godine 2021. 20 studenata bilo je u kategoriji 18-29 godina, jedan u kategoriji 30-39 godina i niti jedan u kategoriji 40+. Na posljednjem upisu Sveučilišta Sjever u akademskoj godini 2022. bilo je 18 studenata iz kategorije 18-29 godina, dva studenta iz kategorije 30-39 godina i niti jedan student u kategoriji 40+.

3.3. Diplomski studij Sestrinstvo – menadžment u sestrinstvu

Sveučilišni diplomski studij koji se također izvodi na Sveučilištu Sjever jest Sestrinstvo – menadžment u sestrinstvu koji doprinosi razvoju važnih kompetencija za poboljšanje kvalitete u sestrinstvu i zdravstvenoj skrbi. Cilj programa jest u polaznika razviti ključne vještine za menadžment u sestrinstvu; kritičko promišljanje, efektivnu komunikaciju, rješavanje sukoba, uspješno delegiranje, održavanje timova, kontrolu fiskalnih resursa, upravljanje stresom te upravljanje ljudskim potencijalima.

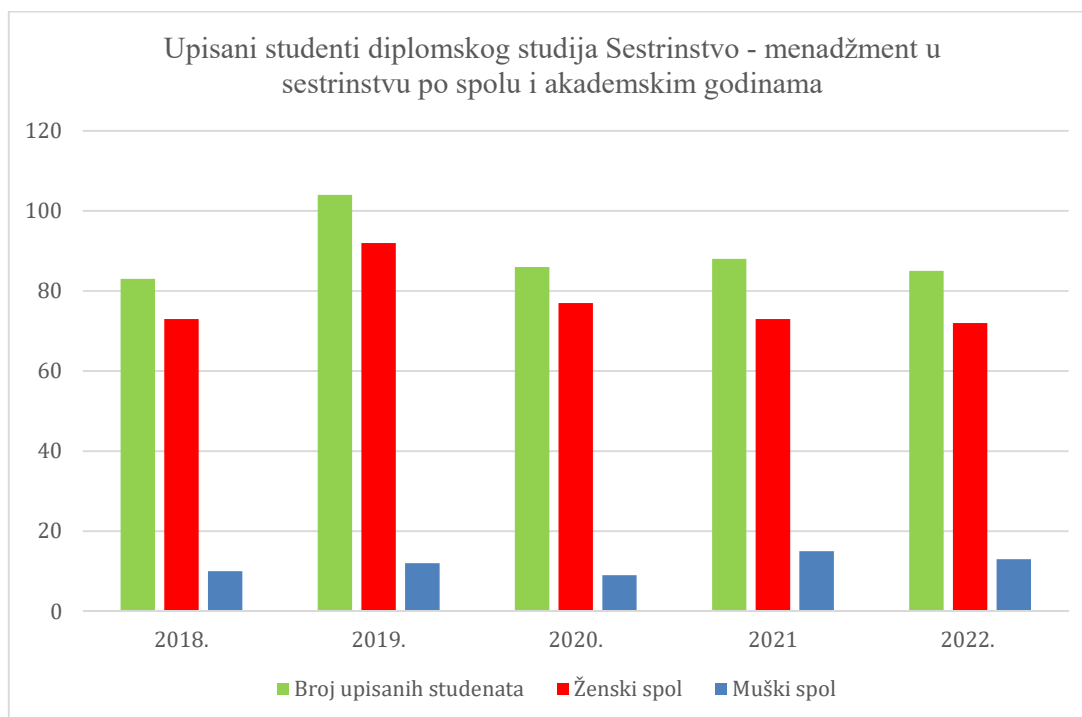
Studenti ujedno produbljuju svoja teorijska znanja te usavršavaju procjenjivanje i problemsko rješavanje kliničkih slučajeva, što će posljedično dovesti do većega kritičkog promišljanja u svakodnevnom kliničkom radu. Nadalje, polaznici razvijaju vještine neophodne za primjenu postupaka koji se temelje na znanstvenim dokazima, odnosno praksi temeljenoj na dokazima (*evidence-based practice*). Sveučilišni diplomski studij Sestrinstvo – menadžment u sestrinstvu prirodni je nastavak prijediplomskog studija sestrinstva i svojevrsnoga vertikalnog obrazovanja sestrinskog kadra. Studij traje četiri semestra, a nakon završetka stječe se titula sveučilišni magistra/magistar sestrinstva.

Studij upoznaje studente s ključnim znanjima iz područja menadžmenta odnosno planiranjem u zdravstvu, vođenjem i organizacijom rada; upravljanjem kvalitetom i rizicima u zdravstvu te specifičnostima organizacije zdravstvenih i socijalnih ustanova. Osim znanja i vještina iz područja menadžmenta, studente se upoznaje s pristupom, provedbom i metodologijom znanstveno istraživačkog rada te pedagoškim aspektima poučavanja zdravstvene njege.²⁸ Također, studenti tijekom studija stječu specifična znanja iz različitih područja zdravstvene njege, medicine, psihologije, prava i dr. kroz obavezne i izborne kolegije.

Nastava na sveučilišnom diplomskom studiju sestrinstva spoj je teorijskog i praktičnog obučavanja. U predavaonicama se izvodi teorijska nastava te seminari i radionice uz aktivno sudjelovanje studenata. Određeni broj kolegija izvodi se i u suradničkim ustanovama u obliku vježbovne nastave gdje studenti imaju priliku vidjeti primjenu teorije u praksi te noviteti, ali i problemi u svakodnevnom radu. Tijekom studija studenti imaju mogućnost uključivanja u različite aktivnosti kojima mogu intelektualno i društveno napredovati te dati svoj doprinos profesiji.

²⁸ <https://www.unin.hr>

3.3.1. Podaci o upisanim studentima Sestrinstva – menadžment u sestrinstvu na Sveučilištu Sjever

3.3.1.1. Graf Upisani studenti diplomskog studija Sestrinstvo – menadžment u sestrinstvu po spolu i akademskim godinama²⁹

Sveučilišni diplomski studij Sestrinstvo – menadžment u sestrinstvu izvodi se od 2018. godine u studentskom centru Varaždin. Prve akademske godine 2018./2019. studij su upisala 83 studenata, od čega su 73 studentice i 10 studenata. Sljedeće akademske godine 2019./2020. studij je upisalo 104 studenta, od čega su 92 studentice i 12 studenata. Nadalje, akademske godine 2020./2021. diplomski studij upisalo je ukupno 86 studenata, od čega su 77 studentice i 9 studenata. U akademskoj godini 2021./2022. upisalo se ukupno 88 studenata, od čega su 73 studentice i 15 studenata. U posljednjoj akademskoj godini 2022./2023. ukupno je upisano 85 studenata, od kojih su 72 studentice i 13 studenata. Iz grafa je vidljivo da je, kao i na prijediplomskom studiju sestrinstva, većina upisanih studenata na diplomskom studiju ženskog spola.

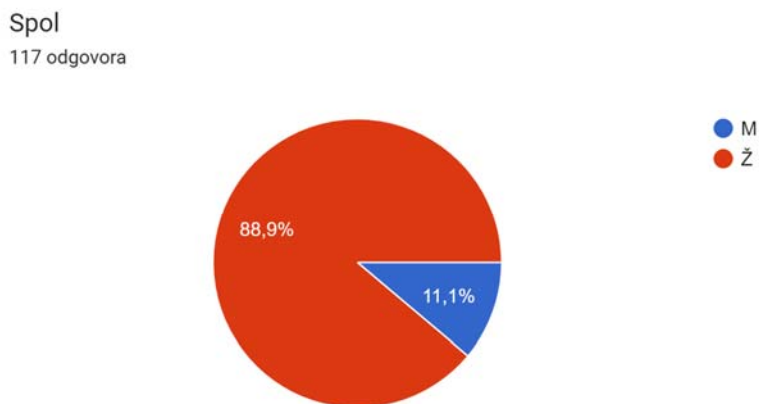
²⁹ Izvor: službeni podaci Sveučilišta Sjever.

4. Anketa

Provedeno je ciljano istraživanje među studentima stručnoga prijediplomskog i sveučilišnoga diplomskog studija Sestrinstva na Sveučilišta Sjever pod nazivom „Stereotipi o sestrinskoj profesiji“. Metoda korištena u istraživanju bila je anketni upitnik + izrađen na Google obrascu i podijeljen preko službenih e-mail adresa studenata Sveučilišta Sjever. Za provođenje istraživanja dobivena je suglasnost Sveučilišta Sjever. Istraživanje je provedeno anonimno u razdoblju od 9. do 23. lipnja 2023. godine. Upitnik se sastoji od 29 pitanja, a ispunilo ga je 117 sudionika. Pitanja i tvrdnje u anketnom upitniku za studente osmišljena su samostalno. Cilj provođenja ankete bio je utvrditi kako studenti sestrinstva percipiraju stereotipe o sestrinskoj profesiji.

4.1. Analiza rezultata ankete

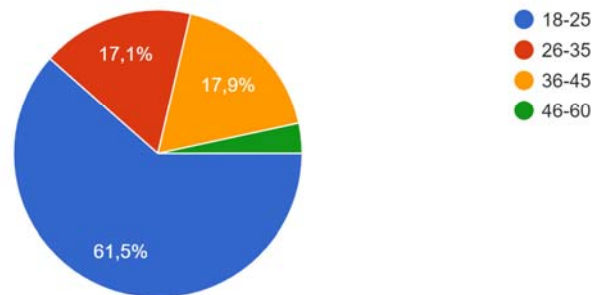
Na početku ankete prikupljeni su opći podaci o sudionicima. U provedenom istraživanju sudjelovalo je 117 studenata stručnoga prijediplomskog i sveučilišnoga diplomskog studija Sestrinstvo na Sveučilištu Sjever koji su odgovarali na 29 anketnih pitanja.

Graf 4.1.1. Spol ispitanika

Prema Grafu 4.1.1. moguće je vidjeti kako je najveći broj ispitanika, njih 104 ženskog spola, u postocima 88,9%, dok je 13 studenata muškog spola ili 11,1%.

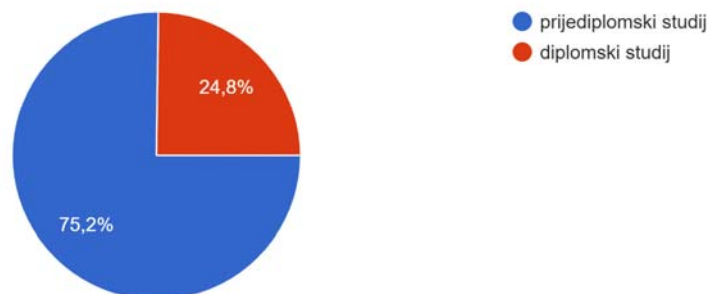
Dob
117 odgovora

Graf 4.1.2. Dob sudionika

Što se tiče dobi sudionika ankete, najviši je postotak 61,5% (N=72) studenata iz kategorije 18-25 godina, 17,9% ispitanika (N=21) u dobi je 26-45 godina, potom slijedi kategorija 26-35 godina u kojoj je 17,1% (N=20) sudionika te posljednja kategorija 46-60 godina, njih je 3,4% (N=4).

Razina studija koju studirate
117 odgovora

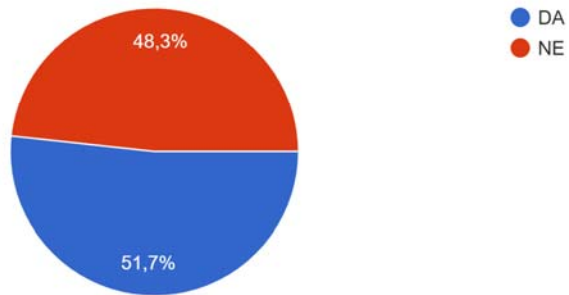

Graf 4.1.3. Razina studija ispitanika

Na pitanje „Koju razinu studija studirate?“, 75,2% (N=88) ispitanika odgovorilo je da studira na stručnom prije-diplomskom studiju dok 24,8% (N=29) ispitanika studira na diplomskom studiju. Vidljivo je također da je anketni upitnik ispunilo više studenata stručnoga prije-diplomskog studija.

Jeste li u radnom odnosu

116 odgovora

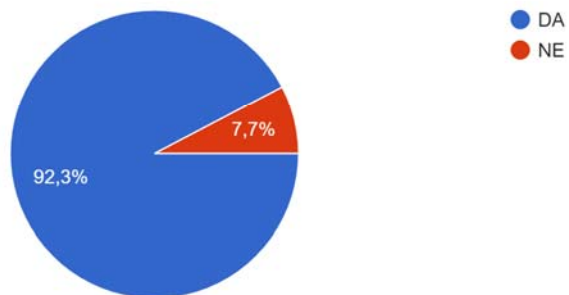

Graf 4.1.4. Jesu li ispitanici u radnom odnosu

Na pitanje „Jeste li u radnom odnosu?“, ustanovljeno je da je 51,7% (N=60) ispitanika u radnom odnosu, dok 48,3% (N=56) anketiranih studenata nije u radnom odnosu.

Jeste li upoznati s pojmom rodni stereotipi

117 odgovora

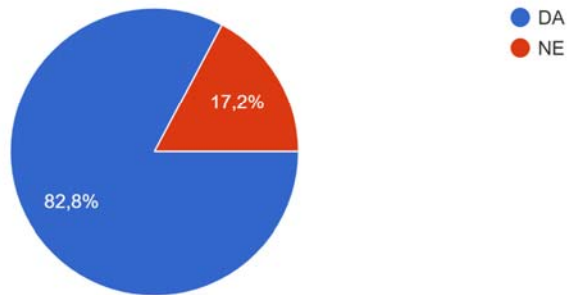

Graf 4.1.5. Upoznatost sudionika s pojmom rodni stereotipa

Sljedeće pitanje sudionicima bilo je „Jeste li upoznati s pojmom rodni stereotipa?“. Velika većina ispitanika, njih 92,3% (N=108), odgovorila je da je upoznata s pojmom rodni stereotipa dok mali broj ispitanika, njih 7,7% (N=9), nije upoznat s pojmom rodni stereotipa.

Jeste li upoznati s pojmom rodne uloge

116 odgovora

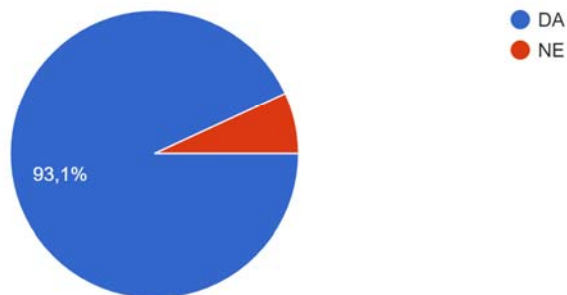

Graf 4.1.6. Upoznatost sudionika s pojmom rodne uloge

Kod pitanja „Jeste li upoznati s pojmom rodne uloge?“, većina ispitanika, njih 82,8% (N=96), odgovorila je da je upoznata dok njih 17,2% (N=20) nije upoznato s pojmom rodne uloge.

Jeste li upoznati s pojmom rodna neravnopravnost

116 odgovora

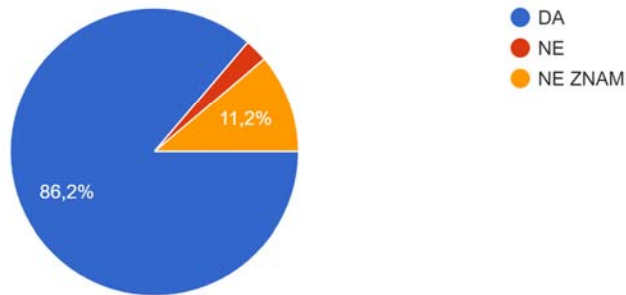

Graf 4.1.7. Upoznatost sudionika s pojmom rodna neravnopravnost

Na pitanje „Jeste li upoznati s pojmom rodna neravnopravnost?“, također je velik broj ispitanika od 93,1% (N=108) odgovorio da jest upoznat s pojmom rodna neravnopravnost dok je manji dio od 6,9% (N=8) odgovorio da nije upoznat s pojmom rodne neravnopravnosti.

Smatrate li da je važno poticati rodnu ravnopravnost

116 odgovora

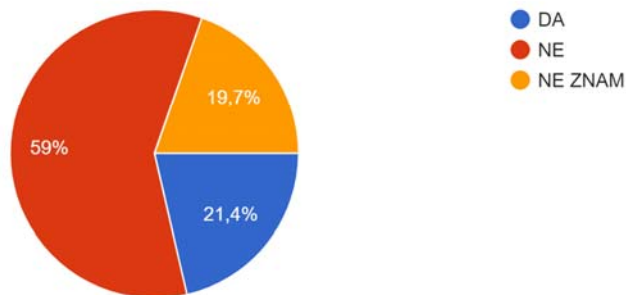

Graf 4.1.8. Važnost poticanja rodne ravnopravnosti

Kod pitanja „Smatrate li da je važno poticati rodnu ravnopravnost?“ velika većina ispitanika, njih 86,2% (N=100) odgovorila je kako smatra da treba poticati rodnu ravnopravnost, 11,2% (N=13) ispitanika ne zna odgovor, a najmanji postotak od 2,6% (N=3) smatra da ne treba poticati rodnu ravnopravnost.

Smatrate li da su rodni stereotipi dio naše svakodnevice i da ih kao takve trebamo prihvaćati

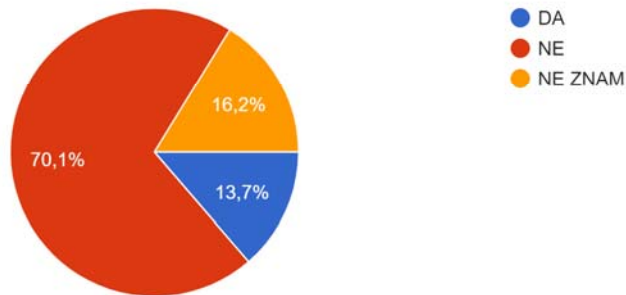
117 odgovora

Graf 4.1.9. Rodni stereotipi kao dio naše svakodnevice i da ih kao takve trebamo prihvaćati

Na pitanje „Smatrate li da su rodni stereotipi dio naše svakodnevice i da ih kao takve trebamo prihvaćati?“, 59% (N=69) ispitanika odgovorilo je kako smatra da ih ne treba prihvaćati, 21,4% (N=25) ispitanika smatra da ih treba prihvaćati dok 19,7% (N=23) ispitanika ne zna treba li prihvaćati rodne stereotipi kao dio naše svakodnevice.

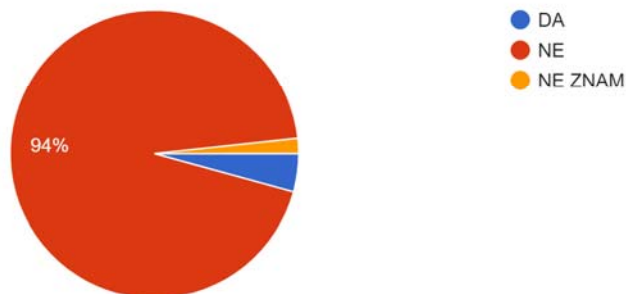
Smatrate li da medicinski tehničari imaju prednost pred medicinskim sestrama pri zapošljavanju u struci
117 odgovora

Graf 4.1.10. Imaju li medicinski tehničari prednost pred medicinskim sestrama pri zapošljavanju u struci

Na pitanje „Smatrate li da medicinski tehničari imaju prednost pred medicinskim sestrama pri zapošljavanju u struci?“, najviše ispitanika 70,1% (N=82) odgovorilo je da ne misli da medicinski tehničari imaju prednost pred medicinskim sestrama pri zapošljavanju u struci, 16,2% (N=19) ispitanika ne zna odgovor dok 13,7% (N=16) ispitanika smatra da medicinski tehničari imaju prednost pred medicinskim sestrama pri zapošljavanju u struci.

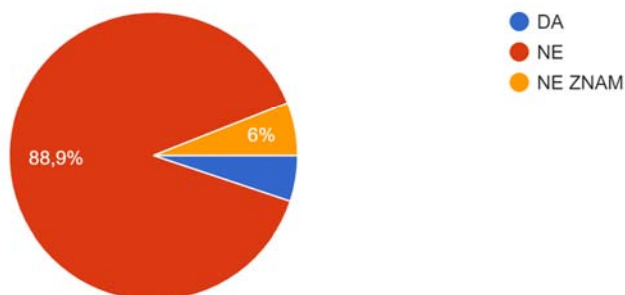
Smatrate li da je sestrinska profesija primjerenija medicinskim sestrama nego medicinskim tehničarima
117 odgovora

Graf 4.1.11. Sestrinska profesija primjerenija medicinskim sestrama nego medicinskim tehničarima

Na pitanje „Smatrate li da je sestrinska profesija primjerenija medicinskim sestrama nego medicinskim tehničarima?“, najveći dio ispitanika od 94% (N=110) odgovorio je da ne smatra kako je sestrinska profesija primjerenija medicinskim sestrama nego medicinskim tehničarima, 3% (N=5) ispitanika odgovorilo je potvrdno da smatraju da je sestrinska profesija primjerenija medicinskim sestrama nego medicinskim tehničarima dok 1,7% (N=2) ispitanika ne zna odgovor.

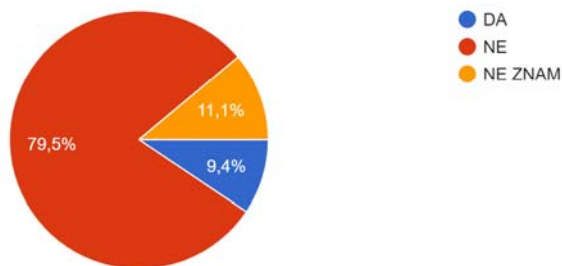
Smatrate li da su žene bolje medicinske sestre od muškaraca
117 odgovora

Graf 4.1.12. Žene su bolje medicinske sestre od muškaraca

Na pitanje „Smatrate li da su žene bolje medicinske sestre od muškaraca?“, najviše ispitanika, njih 88,9% (N=104) odgovorilo je kako ne smatraju da su žene bolje medicinske sestre od muškaraca, 6% (N=7) ispitanika ne zna odgovor dok 5,1% (N=6) ispitanika smatra da su žene bolje medicinske sestre od muškaraca.

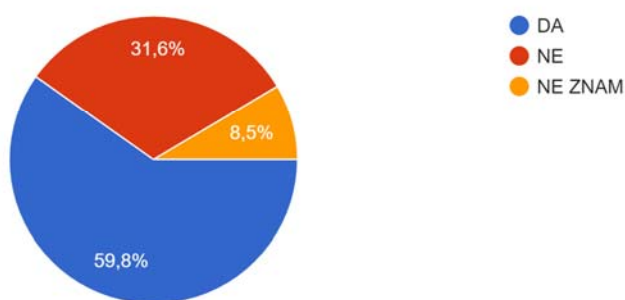
Smatrate li da medicinski tehničari iskazuju manje suosjećanja i nježnosti prema pacijentima u odnosu na medicinske sestre
117 odgovora

Graf 4.1.13. Medicinski tehničari iskazuju manje suosjećanja i nježnosti prema pacijentima u odnosu na medicinske sestre

Na pitanje „Smatrate li da medicinski tehničari iskazuju manje suosjećanja i nježnosti prema pacijentima u odnosu na medicinske sestre?“, najveći dio ispitanika njih 79,5% (N=93) odgovorio je kako ne smatra da medicinski tehničari iskazuju manje suosjećanja i nježnosti prema pacijentima u odnosu na medicinske sestre, 11,1% (N=13) ispitanika odgovorilo da ne zna, a 9,4% (N=11) ispitanika smatra da medicinski tehničari iskazuju manje suosjećanja i nježnosti prema pacijentima u odnosu na medicinske sestre.

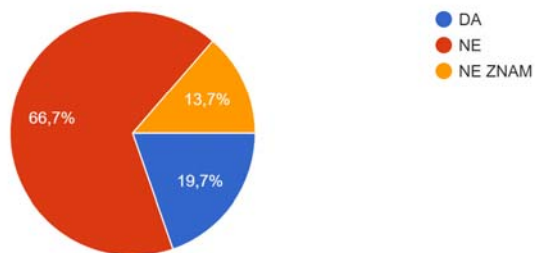
Smatrate li da su medicinski tehničari zbog svoje profesije izloženi stereotipima
117 odgovora

Graf 4.1.14. Medicinski tehničari zbog svoje profesije izloženi stereotipima

Na pitanje „Smatrate li da su medicinski tehničari zbog svoje profesije izloženi stereotipima?“, najveći dio ispitanika od 59,8% (N=70) smatra da su medicinski tehničari zbog svoje profesije izloženi stereotipima, 31,6% (N=37) smatra da medicinski tehničari zbog svoje profesije nisu izloženi stereotipima dok je 8,5% (N=10) ispitanika odgovorilo da ne zna.

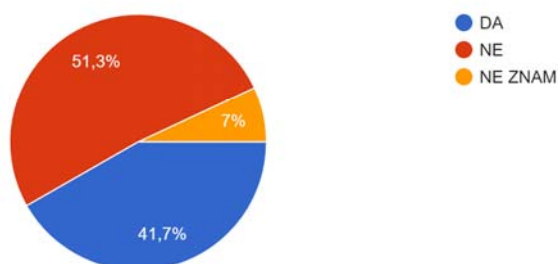
Smatrate li da medicinski tehničari imaju veće šanse za promaknuće od medicinskih sestara
117 odgovora

Graf 4.1.15. Medicinski tehničari imaju veće šanse za promaknuće od medicinskih sestara

Na pitanje „Smatrate li da medicinski tehničari imaju veće šanse za promaknuće od medicinskih sestara?“, najveći broj ispitanika od 66,7% (N=78) smatra da medicinski tehničari nemaju veće šanse za promaknuće od medicinskih sestara dok 19,7% (N=23) ispitanika smatra da imaju veće šanse za promaknuće od medicinskih sestara, a njih 13,7% (N=16) ne zna odgovor.

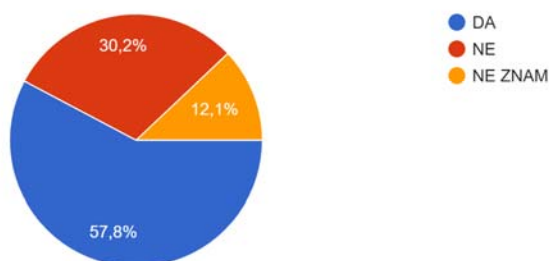
Smatrate li da je primjereno da na odjelima poput pedijatrije i ginekologije rade medicinske sestre
115 odgovora

Graf 4.1.16. Na odjelima poput pedijatrije i ginekologije primjereno da rade medicinske sestre

Na pitanje „Smatrate li da je primjereno da na odjelima poput pedijatrije i ginekologije rade medicinske sestre?“, najveći postotak od 51,3% (N=59) smatra da nije primjereno da na odjelima poput pedijatrije i ginekologije rade samo medicinske sestre, 41,7% (N=48) ispitanika smatra da jest primjereno da na odjelima poput pedijatrije i ginekologije rade medicinske sestre, dok njih 7% (N=8) ne zna odgovor.

Smatrate li da su medicinske sestre na radnim mjestima izložnije verbalnom ili fizičkom nasilju od medicinskih tehničara
116 odgovora

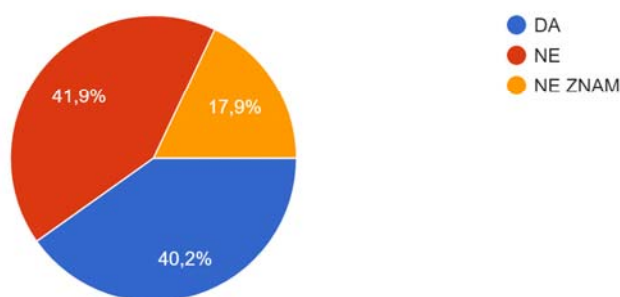

Graf 4.1.17. Medicinske sestre na radnim mjestima izložnije su verbalnom ili fizičkom nasilju od medicinskih tehničara

Na pitanje „Smatrate li da su medicinske sestre na radnim mjestima izloženije verbalnom ili fizičkom nasilju od medicinskih tehničara?“, najveći postotak ispitanika od 57,8% (N=67) smatra da su medicinske sestre na radnim mjestima izloženije verbalnom ili fizičkom nasilju od medicinskih tehničara, 30,2% (N=35) ispitanika smatra da medicinske sestre na radnim mjestima nisu izloženije verbalnom ili fizičkom nasilju od medicinskih tehničara, dok 12,1% (N=14) ne zna odgovor.

Smatrate li da pacijenti pokazuju više poštovanja prema medicinskim tehničarima nego prema medicinskim sestrama

117 odgovora

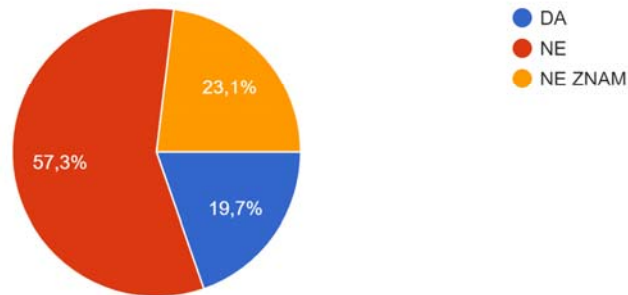

Graf 4.1.18. Pacijenti pokazuju više poštovanja prema medicinskim tehničarima nego prema medicinskim sestrama

U pitanju „Smatrate li da pacijenti pokazuju više poštovanja prema medicinskim tehničarima nego prema medicinskim sestrama?“, rezultati su gotovo izjednačeni. Najviše ispitanika 41,9% (N=49) odgovorilo je kako ne smatraju da pacijenti pokazuju više poštovanja prema medicinskim tehničarima nego prema medicinskim sestrama, čak 40,2% (N=47) ispitanika odgovorilo je da pacijenti pokazuju više poštovanja prema medicinskim tehničarima nego prema medicinskim sestrama dok 17,9% (N=21) ispitanika ne zna odgovor.

Smatrate li da liječnici i drugi zdravstveni djelatnici kao ravnopravne članove tima više uvažavaju medicinske tehničare

117 odgovora

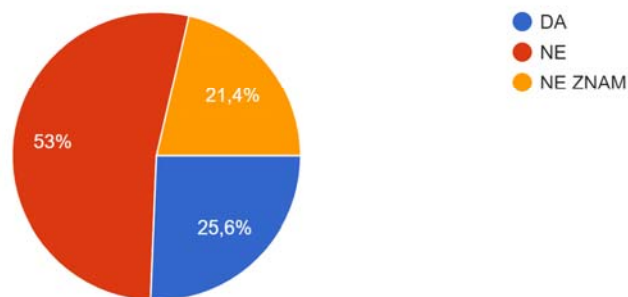

Graf 4.1.19. Liječnici i drugi zdravstveni djelatnici kao ravnopravne članove tima više uvažavaju medicinske tehničare

Na pitanje „Smatrate li da liječnici i drugi zdravstveni djelatnici kao ravnopravne članove tima više uvažavaju medicinske tehničare?“, najveći postotak ispitanika 57,3% (N=67) odgovorio je potvrdno da smatraju kako liječnici i drugi zdravstveni djelatnici kao ravnopravne članove tima više uvažavaju medicinske tehničare, 23,1% (N=27) ispitanika ne zna odgovor dok 19,7% (N=23) ispitanika smatra da liječnici i drugi zdravstveni djelatnici kao ravnopravne članove tima ne uvažavaju više medicinske tehničare.

Smatrate li da su medicinski tehničari u odnosu na medicinske sestre u medijima češće prikazani u pozitivnom kontekstu

117 odgovora

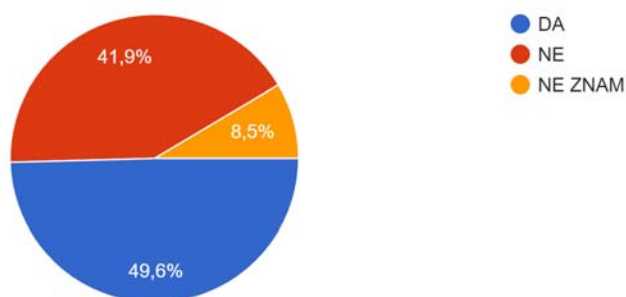

Graf 4.1.20. Medicinski tehničari su u odnosu na medicinske sestre u medijima češće prikazani u pozitivnom kontekstu

Na pitanje „Smatrate li da su medicinski tehničari u odnosu na medicinske sestre u medijima češće prikazani u pozitivnom kontekstu?“ najviše ispitanika 53% (N=62) odgovorilo je kako ne smatraju da su medicinski tehničari u odnosu na medicinske sestre u medijima češće prikazani u pozitivnom kontekstu, 25,6% (N=30) ispitanika odgovorilo je kako smatraju da su medicinski tehničari u odnosu na medicinske sestre u medijima češće prikazani u pozitivnom kontekstu dok njih 21,4% (N=25) ne zna odgovor.

Smatrate li da je medicinskim sestrama teže uskladiti privatni i profesionalni život u odnosu na medicinske tehničare

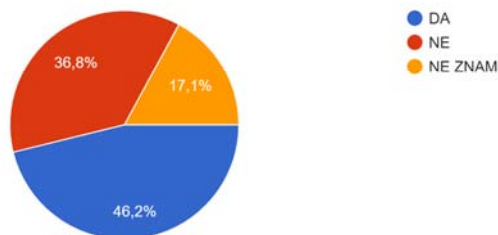
117 odgovora

Graf 4.1.21. Medicinskim sestrama teže uskladiti privatni i profesionalni život u odnosu na medicinske tehničare

Na pitanje „Smatrate li da je medicinskim sestrama teže uskladiti privatni i profesionalni život u odnosu na medicinske tehničare?“, najveći dio ispitanika 49% (N=58) odgovorio je kako je medicinskim sestrama teže uskladiti privatni i profesionalni život u odnosu na medicinske tehničare, 41,9% (N=49) ispitanika odgovorilo je da medicinskim sestrama nije teže uskladiti privatni i profesionalni život u odnosu na medicinske tehničare dok njih 8,5% (N=10) ne zna odgovor.

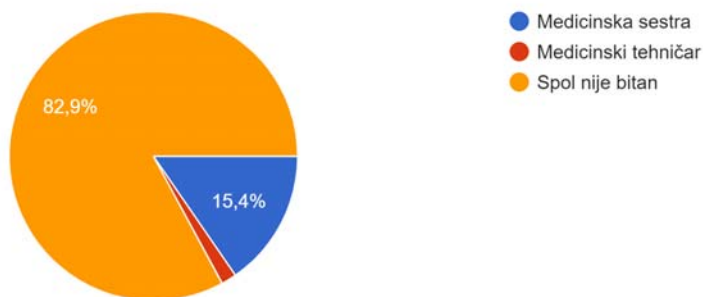
Smatrate li da su medicinske sestre sklonije profesionalnom izgaranju u odnosu na medicinske tehničare
117 odgovora

Graf 4.1.22. Medicinske sestre sklonije profesionalnom izgaranju u odnosu na medicinske tehničare

Na pitanje „Smatrate li da su medicinske sestre sklonije profesionalnom izgaranju u odnosu na medicinske tehničare?“, najveći broj ispitanika 46,2% (N=54) odgovorio je potvrdno kako smatraju da medicinske sestre jesu sklonije profesionalnom izgaranju u odnosu na medicinske tehničare, 36,8% (N=43) ispitanika odgovorilo je da medicinske sestre nisu sklonije profesionalnom izgaranju u odnosu na medicinske tehničare dok njih 17,1% (N=20) ne zna odgovor.

Kada ste u ulozi pacijenta, draže vam je kada o vama brine
117 odgovora

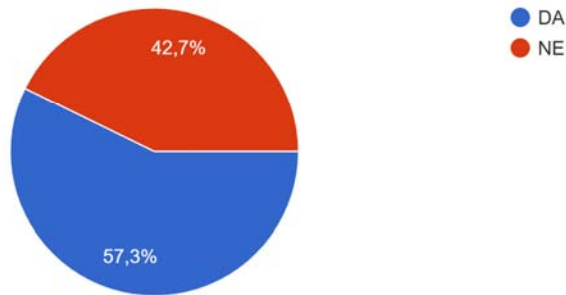

Graf 4.1.23. U ulozi pacijenta draže mi je da o meni brine

Na pitanje „Kada ste u ulozi pacijenta, draže vam je kada o vama brine?“, najveći dio ispitanika 82,9% (N=97) odgovorio je kako spol nije bitan, 15,4% (N=18) ispitanika odgovorilo je da biraju medicinsku sestru dok je 1,7% (N=2) ispitanika biralo odgovor medicinski tehničar.

Muškarci u sestrinstvu uglavnom obavljaju fizički zahtjevn(ij)e poslove

117 odgovora

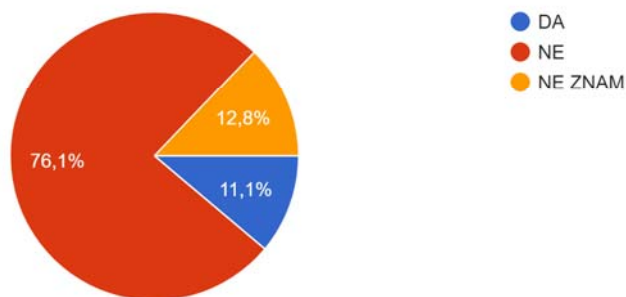

Graf 4.1.24. Muškarci u sestrinstvu obavljaju fizički zahtjevn(ij)e poslove

Na pitanje „Obavljaju li muškarci u sestrinstvu uglavnom fizički zahtjevn(ij)e poslove?“ najveći dio ispitanika 57,3% (N=67) odgovorilo je potvrdno da muškarci u sestrinstvu uglavnom obavljaju fizički zahtjevn(ij)e poslove dok 42,7% (N=50) ispitanika smatra da muškarci u sestrinstvu ne obavljaju fizički zahtjevn(ij)e poslove.

Smatrate li da su u hitnim/kriznim situacijama medicinski tehničari snalažljiviji/brži/staloženiji od medicinskih sestara

117 odgovora

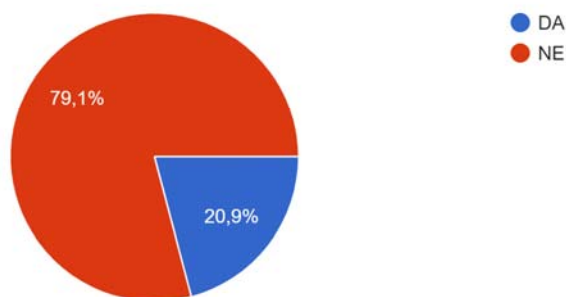

Graf 4.1.25. U hitnim/kriznim situacijama medicinski tehničari su snalažljiviji/brži/staloženiji od medicinskih sestara

Na pitanje „Smatrate li da su u hitnim/kriznim situacijama medicinski tehničari snalažljiviji/brži/staloženiji od medicinskih sestara?“, najveći broj ispitanika 76,1% (N=89) odgovorilo je negativno, tj. da ne smatraju da su u hitnim/kriznim situacijama medicinski tehničari snalažljiviji/brži/staloženiji od medicinskih sestara, 12,8% (N=15) odgovorilo je da

ne zna dok je 11,1% (N=13) ispitanika odgovorilo potvrdno da su u hitnim/kriznim situacijama medicinski tehničari snalažljiviji/brži/staloženiji od medicinskih sestara.

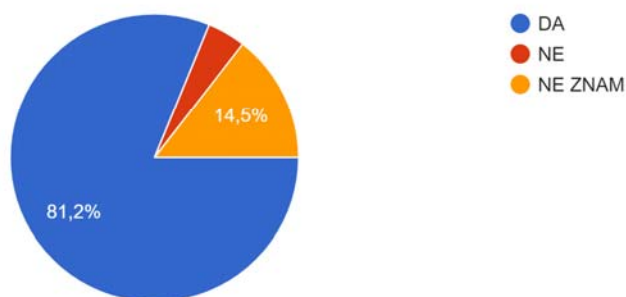
Smatrate li da je sestrinstvo kao profesija prikladnija za žene jer su one po prirodi nježnije i brižnije
115 odgovora

Graf 4.1.26. Sestrinstvo kao profesija prikladnija za žene jer su one po prirodi nježnije i brižnije

Na pitanje „Smatrate li da je sestrinstvo kao profesija prikladnija za žene jer su one po prirodi nježnije i brižnije?“, najveći broj ispitanika 79,1% (N=91) odgovorio je kako ne smatra da je sestrinstvo prikladnije za žene jer su one po prirodi nježnije i brižnije dok 20,9 % (N=24) smatra da je sestrinstvo kao profesija prikladnija za žene jer su one po prirodi nježnije i brižnije.

Smatrate li da bi trebalo biti više medicinskih tehničara u bolnici
117 odgovora

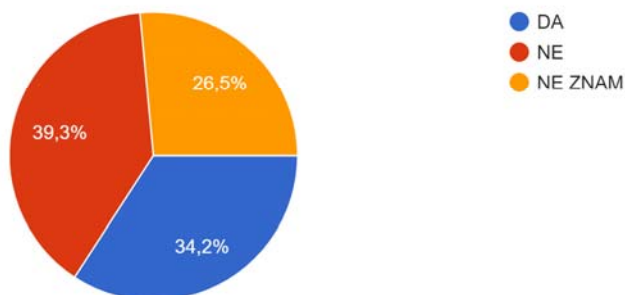
Graf 4.1.27. Medicinski tehničari u bolnici

Na pitanje „Smatrate li da bi trebalo biti više medicinskih tehničara u bolnici?“, velika većina 81,2% (N=95) ispitanika smatra da bi trebalo biti više medicinskih tehničara u bolnici, odgovor

ne zna odabralo je 14,5% (N=17) ispitanika dok najmanji broj ispitanika 4,3% (N=5) smatra da ne bi trebalo biti više medicinskih tehničara u bolnici.

Smatrate li da medicinske sestre pružaju bolju zdravstvenu njegu na odjelima s djecom zbog svog majčinskog instinkta

117 odgovora

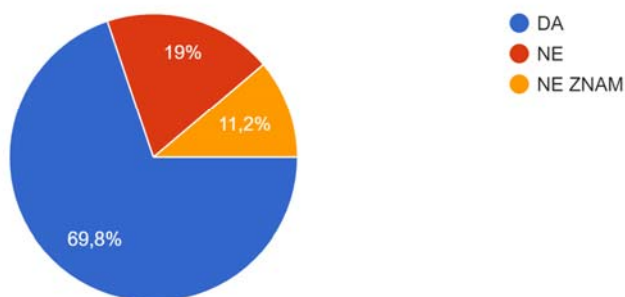

Graf 4.1.28. Medicinske sestre pružaju bolju zdravstvenu njegu na odjelima s djecom zbog svog majčinskog instinkta

Na pitanje „Smatrate li da medicinske sestre pružaju bolju zdravstvenu njegu na odjelima s djecom zbog svog majčinskog instinkta?“ odgovori su prilično ujednačeni, 39,3% (N=46) ispitanika odgovorilo je kako ne smatraju da medicinske sestre pružaju bolju zdravstvenu njegu na odjelima s djecom zbog svoga majčinskog instinkta, 34,2% (N=40) ispitanika smatra da medicinske sestre pružaju bolju zdravstvenu njegu na odjelima s djecom zbog svoga majčinskog instinkta dok 26,5% (N=31) ispitanika ne zna odgovor.

Biste li muškog člana vaše obitelji potaknuli da izabere karijeru u sestrinstvu

116 odgovora

Graf 4.1.29. Muški član obitelji i karijera u sestrinstvu

Na posljednje anketno pitanje „Biste li muškog člana vaše obitelji potaknuli da izabere karijeru u sestinstvu?“, najveći postotak ispitanika 69,8% (N=81) odgovorilo je potvrdno kako bi muškog člana obitelji potaknuli da izabere karijeru u sestinstvu, 19% (N=22) ispitanika ne bi muškog člana obitelji potaknuli da izabere karijeru u sestinstvu dok njih 11,2% (N=13) ne zna odgovor.

4.2. Rezultati anketnog istraživanja

Na temelju rezultata istraživanja provedenog među studentima stručnoga prijediplomskog i sveučilišnoga diplomskog studija sestrinstva na Sveučilišta Sjever utvrđeno je kako je većina ispitanika, 88,9%, ženskog spola, dok je 11% ispitanika muškog spola – što potvrđuje i prethodno izložene podatke o upisanim studentima na odjelima sestrinstva Sveučilišta Sjever. Što se tiče dobi ispitanika, najveći postotak od 61,5% bio je u kategoriji 18-25 godina, podjednako ima studenata iz kategorije 26-35 godina 17,9% i kategorije 36-45 godina 17,1%, dok je najmanje studenata u dobi 46-60 godina, ukupno njih 3,4%. Najveći broj ispitanika od 75,2% studira na stručnom prijediplomskom studiju Sestrinstvo dok 24,8% studenata studira na sveučilišnom diplomskom studiju Sestrinstvo – menadžment u sestrinstvu. Podjednak je postotak studenata koji su u radnom odnosu, njih 51,7% radi, dok 48,3% studenata nije u radnom odnosu. S pojmom rodni stereotipa upoznato je 92,3% studenata što je važno za analizu provedenog istraživanja dok je malen postotak studenata koji nije upoznat s pojmom rodni stereotipa, samo njih 7,7%. Slična je i upoznatost studenata s pojmom rodne uloge, najveći dio studenata 82,8% upoznato je dok 17,2% studenata nije upoznato s pojmom rodni uloga. S pojmom rodne neravnopravnosti također je upoznat velik postotak studenata, njih 93,1% dok 6,9% studenata nije upoznato s pojmom rodne neravnopravnosti. Većina studenata 86,2% slaže se da je važno poticati rodnu ravnopravnost. S tvrdnjom da su rodni stereotipi dio naše svakodnevice i da ih kao takve trebamo prihvaćati najveći postotak studenata 59% se ne slaže. Studenti se ne slažu ni s tvrdnjom da medicinski tehničari imaju prednost pred medicinskim sestrama pri zapošljavanju u struci i to njih 70,1%. S tvrdnjom da je sestrinska profesija primjerenija medicinskim sestrama nego medicinskim tehničarima također se 94% studenata ne slaže – čime je druga hipoteza (H2) koja se odnosi na to da studenti Sveučilišta Sjever smatraju da je sestrinska profesija primjerenija medicinskim sestrama nego medicinskim tehničarima, pobijena. Zaključuje se kako studenti ne prihvaćaju stereotipe vezane uz spol profesije. Dobiveni rezultati tvrdnje da su žene bolje medicinske sestre od muškaraca pokazuju kako ne postoje stereotipi prema spolu, 88,9% studenata ne slaže s tom tvrdnjom. Također se studenti ne slažu s tvrdnjom da medicinski tehničari iskazuju manje suosjećanja i nježnosti prema pacijentima u odnosu na medicinske sestre, tako misli njih 79,5%. Većina studenata 59,8% slaže se da su medicinski tehničari zbog svoje profesije izloženi stereotipima. Što se tiče tvrdnje kako medicinski tehničari imaju veće šanse za promaknuće od medicinskih sestara, studenti se ne slažu s njom, čak njih 66,7%. Kod tvrdnje da je primjerenije da na odjelima poput pedijatrije i ginekologije rade medicinske sestre, rezultati su prilično podjednaki, s tvrdnjom se ne slaže 51,3% studenata dok se 41,7% studenata slaže s tvrdnjom. Potvrđena je i tvrdnja da su medicinske sestre na radnim mjestima izloženije verbalnom ili

fizičkom nasilju od medicinskih tehničara, postotkom 57,8%. Kod tvrdnje da pacijenti pokazuju više poštovanja prema medicinskim tehničarima nego prema medicinskim sestrama, ponovno je podjednak postotak, veći postotak 41,9% odbija tvrdnju dok je 40,2% studenata potvrđuje. Pobijena je i tvrdnja kako liječnici i drugi zdravstveni djelatnici kao ravnopravne članove tima više uvažavaju medicinske tehničare, 57,3% studenata ne slaže se s njom. Što se tiče predodžbe o medicinskim tehničarima u medijima, tvrdnja da su medicinski tehničari u odnosu na medicinske sestre u medijima češće prikazani u pozitivnom kontekstu opovrgnuta je s 53% odgovora ne. Do podjednakih odgovora dolazimo i na tvrdnji da je medicinskim sestrama teže uskladiti privatni i profesionalni život u odnosu na medicinske tehničare, veći postotak od 49,6% studenta slaže se s tvrdnjom dok se 41,9% studenata ne slaže s tvrdnjom. Tvrdnja da je medicinskim sestrama teže uskladiti privatni i profesionalni život u odnosu na medicinske tehničare potvrđena je, 46,2% studenta slaže se s tom tvrdnjom dok se 36,8% studenata ne slaže s njom. Nepostojanje stereotipa potvrđeno je u pitanju kada bi bili u ulozi pacijenta, draže vam je kada o vama brine: medicinska sestra, medicinski tehničar i spol nije bitan, čak 82,9% studenata smatra da spol nije bitan što ukazuje na nepostojanje stereotipa prema profesiji te ponovno opovrgava drugu hipotezu (H2) kako studenti Sveučilišta Sjever smatraju da je sestrinska profesija primjerenija medicinskim sestrama nego medicinskim tehničarima. Potvrđena je i pretpostavka kako muškarci u sestrinstvu uglavnom obavljaju fizički zahtjevn(ij)e poslove, 57,3% anketiranih studenata smatra da je tako. Opovrgnuta je tvrdnja da su u hitnim/kriznim situacijama medicinski tehničari snalažljiviji/brži/staloženiji od medicinskih sestara, većina studenata, 76,1%, odgovorila je ne. U pitanju kada biste mogli birati spol osobe koja će vam pružati zdravstvenu njegu (pomoć pri osobnoj njezi, davanje terapije i injekcija, hranjenju i sl.), najviše studenata s postotkom od 82,7% izabralo je ženski spol. Tvrdnja da je sestrinstvo kao profesija prikladnija za žene jer su one po prirodi nježnije i brižnije opovrgnuta je sa 79,1% odgovora da nije tako i također ide u prilog opovrgavanju druge hipoteze (H2) kako studenti Sveučilišta Sjever smatraju da je sestrinska profesija primjerenija medicinskim sestrama nego medicinskim tehničarima. Tvrdnja da bi trebalo biti više medicinskih tehničara u bolnici je potvrđena, čak 81,2% studenata smatra da bi trebalo biti tako. Podjednaki su rezultati tvrdnje da medicinske sestre pružaju bolju zdravstvenu njegu na odjelima s djecom zbog svoga majčinskog instinkta, viši je postotak onih koji ne smatraju da medicinske sestre pružaju bolju zdravstvenu njegu na odjelima s djecom zbog svoga majčinskog instinkta, njih 39,3%, potvrdno smatra 34,2% studenata dok je sličan postotak od 26,5% onih koji ne znaju. Potvrđena je i tvrdnja da bi muškog člana obitelji potaknuli da izabere karijeru u sestrinstvu, 69,8% studenata odgovorilo je da.

4.3. Rasprava

Činjenica je da u sestrijskoj profesiji studira i zaposleno je najviše žena. Teško je procijeniti kakav je utjecaj na to mogla imati utemeljiteljica sestriinstva Florence Nightingale, odnosno stav da je zdravstvena njega primjeren(ij)a ženama, no svakako su rezultirali feminizacijom struke. I sam naziv profesije pritom pogoduje percepciji sestriinstva kao „ženske“ profesije, ali i dodatno stereotipizira medicinske tehničare.

Provedeno ciljano istraživanje među studentima stručnoga prijediplomskog i sveučilišnoga diplomskog studija Sestriinstva na Sveučilišta Sjever pod nazivom „Stereotipi o sestrijskoj profesiji“ bilo je namijenjeno, između ostalog, provjeri postavljene hipoteze (H2) kako studenti Sveučilišta Sjever smatraju da je sestrijska profesija primjerenija medicinskim sestrama nego medicinskim tehničarima.

Cilj provođenja ankete bio je utvrditi kako studenti sestriinstva percipiraju stereotipe o sestrijskoj profesiji i ispitati stavove studenata sestriinstva Sveučilišta Sjever o postojanju stereotipa o sestrijskoj profesiji. Mišljenje o vlastitoj profesiji, stereotipima i pojedinim rodnim dimenzijama posla, ispitanici su iskazali odgovorima na 29 anketnih pitanja. Prvi dio pitanja odnosio se na dob i spol sudionika ankete te je vidljivo da je anketu ispunilo 88,9% studentica, što potvrđuje činjenicu da zaista velik postotak žena studira sestriinstvo.

Drugi dio pitanja odnosio se na upoznatost studenata s pojmovima stereotipa, predrasuda, rodne ravnopravnosti, rodnih uloga, a iz odgovora ispitanika vidljivo je kako je veliki postotak studenata upoznat sa svim navedenim pojmovima što je bilo važno na nastavak odgovaranja na anketni upitnik. Jedan dio pitanja izražavao je i stav ostalih ispitanika prema sestriinstvu kao profesiji i njihovoj ulozi u sustavu.

Kada se pogledaju rezultati anketnog istraživanja provedenog među studentima, vidljivo je da najveći broj sudionika ankete tvrdi da im nije bitan spol osobe koja im pruža zdravstvenu njegu. Studenti se u pravilu ne slažu s tvrdnjom da je sestriinstvo kao profesija prikladnija za žene jer su one po prirodi nježnije i brižnije. Podijeljeni odgovori bili su kod pitanja obavljaju li muškarci u sestriinstvu uglavnom fizički zahtjevn(ij)e poslove. Također su podijeljeni odgovori bili i na pitanju smatrate li da pacijenti pokazuju više poštovanja prema medicinskim tehničarima nego prema medicinskim sestrama. Podijeljeni su odgovori i na tvrdnji smatrate li da je primjerenije da na odjelima poput pedijatrije i ginekologije rade medicinske sestre. Studenti se slažu s tvrdnjom da su medicinske sestre na radnim mjestima izložnije verbalnom ili fizičkom nasilju od medicinskih tehničara. Podijeljenog su stava na pitanju je li primjerenije da na odjelima poput pedijatrije i ginekologije rade medicinske sestre. Slažu se s tvrdnjom da su medicinski tehničari zbog svoje profesije izloženi stereotipima. Anketirani studenti ne slažu se s tvrdnjom

da medicinski tehničari iskazuju manje suosjećanja i nježnosti prema pacijentima u odnosu na medicinske sestre. Također se ne slažu s tvrdnjom da su žene bolje medicinske sestre od muškaraca što ukazuje na nepostojanje stereotipa o muškarcima u sestrinstvu. Tu tvrdnju dokazuje i velik postotak negativnih odgovora na pitanju je li sestrińska profesija primjerenija medicinskim sestrama nego medicinskim tehničarima. Većina sudionika anketnog istraživanja slaže se s tvrdnjom da bi trebalo biti više medicinskih tehničara u bolnici. Dvije trećine sudionika potaknulo bi muškog člana obitelji da izabere karijeru u sestrinstvu.

Iz rezultata istraživanja provedenog među studentima sestrinstva Sveučilišta Sjever proizlaze zaključci kako nema raširenih stereotipa prema medicinskim tehničarima u sestrińskoj profesiji, odnosno – kako studenti sestrinstva na Sveučilištu Sjever ne smatraju sestrinstvo „ženskom“ profesijom.

5. Intervju

Istraživanje stavova ispitanika provela sam metodom paralelnog intervjua, intervjuirajući dvoje studenata diplomskoga sveučilišnog studija Sestrinstvo – menadžment u sestrinstvu. Uzorak istraživanja bio je namjeren i neprobabilistički. Ukupno sam intervjuirala dvije osobe, jednu osobu ženskog spola i jednu osobu muškog spola, što je bio ključni kriterij po kojemu sam birala sugovornike. Opći cilj intervjua bio je prikazati iskustva i stavove o stereotipima o sestrinstvu studenata diplomskoga sveučilišnog studija Sestrinstvo – menadžment u sestrinstvu Sveučilišta Sjever.

5.1. Intervju – upitnik i odgovori³⁰

1. Molim vas, ukratko se predstavite.

- a) Anamarija Jerešić: Dolazim iz okolice Varaždina te imam 25 godina. Završila sam srednju medicinsku školu u Varaždinu. Nakon završene srednje škole 2018. godine upisujem prijediplomski studij Sestrinstvo na Sveučilištu Sjever. Usporedno studiranju, zapošljava se u Općoj bolnici Varaždin. U akademskoj godini 2022./2023. upisujem diplomski studij Sestrinstvo – Menadžment u Sestrinstvu također na Sveučilištu Sjever, a svoj radni put nastavljam u Kliničkoj bolnici Merkur.

- b) Dino Skupnjak: Stručni sam prvostupnik sestrinstva te student druge godine diplomskog studija, što uskoro podrazumijeva i titulu sveučilišnog magistra sestrinstva. Pohađao sam Medicinsku školu Varaždin, a 2018. godine upisujem prijediplomski studij sestrinstva na Sveučilištu Sjever. Moja prva radna iskustva u sestrinstvu počinju tijekom preddiplomskog studija u Općoj bolnici Varaždin u hitnom internističkom prijemu i opservaciji te kasnije i u objedinjenom hitnom bolničkom prijemu. Hitni prijemi su dinamična i zahtjevna radilišta, no samo radno iskustvo koje se stječe u njima čini vas vrhunski educiranim i u praksi dokazanim. Tijekom studija i radnog vijeka polazio sam

³⁰ Odgovori su preneseni u ovaj diplomski rad bez jezičnih intervencija.

stručna usavršavanja kroz različite oblike radionica i tečajeva iz različitih područja, od kontrole bolničkih infekcija, trijažnog procesa do vođenja sestrinske dokumentacije, jer cjeloživotno usavršavanje uvelike je važno u sestrinskoj profesiji. Obzirom da je sestrinstvo regulirana profesija s potpunom obrazovnom vertikalom, sam završetak bilo kojeg stupnja obrazovanja ne znači da je netko sposoban za određeno radno mjesto već je potrebno i praktično iskustvo za stjecanje specifičnih znanja i vještina. Godine 2021. završavam preddiplomski studij s pohvalnicom za izniman uspjeh ostvaren tijekom studija od strane pročelnice odjela izv.prof.dr.sc. Marijane Neuberg. Iste godine upisujem diplomski sveučilišni studij Sestrinstvo – menadžment u sestrinstvu.

2. Recite nam najprije nešto o razlozima i odluci o upisu studija sestrinstva.

- a) Anamarija Jerešić: Nakon završene srednje medicinske škole u Varaždinu, odlučila sam upisati preddiplomski studij Sestrinstvo na Sveučilištu Sjever zbog želje za daljnjim školovanjem, usavršavanjem već naučenog, ali i stjecanjem novog znanja. Usporedno s time, zaposlila sam se u struci gdje sam mogla primijeniti i naučeno. Još kao malo dijete uvijek sam pričala kako ću biti liječnica ili medicinska sestra, no pred sami upis ipak se odlučujem za sestrinsku profesiju u kojoj sam se pronašla.
- b) Dino Skupnjak: Sam studij odnosno profesija sestrinstva jedna od najvažnijih profesija suvremenog društva, pomalo podcijenjena, koja se može definirati i kao znanost i kao umijeće, a zahtjeva potpunu predanost zdravstvenoj njezi i skrbi kako za bolesne, tako i za zdrave pojedince. Sestrinstvu me privukla jaka individualna želja povezana s altruizmom i doprinosom aspektima humanitarnog karaktera. Obzirom da sam završio srednju medicinsku školu, upis na studij sestrinstva promatrao sam kao daljnje razvijanje postojećih znanja i vještina, stjecanje novih znanja i potrebu za postignućem.

3. Kako su drugi reagirali na vaš izbor?

- a) Anamarija Jerešić: Roditelji, braća, ali i prijatelji bili su mi podrška tokom studiranja, te su podržavali moj odabir, što je i djelomično olakšalo studiranje i put do diplome.
- b) Dino Skupnjak: Obzirom da sam nastavio s obrazovnom vertikalom, za druge primjerice obitelj, prijatelje i poznanike to je bilo i očekivano ugodno iznenađenje. Sestrinstvo se

u povijesti na neki način promatralo kao profesija koja je na ljestvici društvenih vrijednosti ispod očekivanih, no danas ona predstavlja profesiju kojoj se najviše vjeruje, koja je među najtraženijima i koja zauzima mjesto na samom vrhu društvenih vrijednosti.

4. Što mislite o raširenoj percepciji sestrinstva kao „ženskog“ zanimanja?

- a) Anamarija Jerešić: Takvoj percepciji pogoduje činjenica da je u toj profesiji zaposleno najviše žena, a u svemu tome imala je veliki utjecaj utemeljiteljica sestrinstva Florence Nightingale, gdje se smatralo da je zdravstvena njega dodijeljena ženama što je rezultiralo tzv. feminizacijom sestrinstva. Sam naziv profesije – sestrinstvo, također pogoduje mišljenju da je ovo ženska profesija te je ljudi više percipiraju kao takvu. Nadam se da će s vremenom sve veći broj muškaraca smanjiti postojeći nesrazmjer u sestrinstvu.
- b) Dino Skupnjak: Sestrinstvo se uvijek povezivalo s rodnom komponentom, a društvena percepcija stvara nesrazmjer između muškog i ženskog roda, pripisujući profesiju sestrinstva kao žensku profesiju. Tome ide u prilog i sam naziv profesije koji u svome korijenu sadrži riječ „sestra“ što dodatno potiče percepciju ženske profesije. Svi znamo i svi smo svjesni da u profesiji sestrinstva dominiraju žene, no broj muškaraca kao ravnopravnih članova ove profesije sve više raste. Vjerujem da će veći odaziv muškaraca profesiji sestrinstva smanjiti rodni nesrazmjer te promijeniti raširenu percepciju sestrinstva kao ženskog zanimanja.

5. Biste li rekli da postoje stereotipi o sestrinskom zanimanju? Zašto?

- a) Anamarija Jerešić: Nažalost, stereotipa ima u svakoj profesiji, no u sestrinskoj profesiji ima mnogo gdje se smatra da medicinske sestre/tehničari samo „ispijaju kave“, donose stvari liječnicima, da su željeli biti liječnici, no nisu uspjeli. To su samo neki od stereotipa koji postoje u našem društvu. Uzrok tome je što s godinama, sestrinstvo kao profesija postaje manje cijenjena, sve manji broj ljudi se odlučuje baviti tom strukom zbog straha od izrugivanja drugih ljudi.
- b) Dino Skupnjak: Stereotipi danas predstavljaju svakodnevnu pojavu u svakom društvenom aspektu pa tako i u sestrinskoj profesiji. Postoje brojni stereotipi koji su

većinom povezani s činjenicom da je sestrinstvo rodno specifična profesija, a ti stereotipi nisu izolirane činjenice, već su usko povezani s procesom socijalizacije u našoj kulturi i utjecajem medija. Osobno smatram da bi sestrinska profesija prije nadograđivanja svojih kompetencija, morala biti svjesna vlastitih stereotipa koji bi s vremenom poprimali što pozitivniji oblik.

6. Što mislite jesu li medicinski tehničari zbog svoje profesije izloženi stereotipima?

- a) Anamarija Jerešić: Smatram da su u pojedinim situacijama medicinski tehničari izloženi stereotipima, iako ne bi trebali biti, no zbog mentaliteta društva u kojem živimo, medicinski tehničari češće su izloženi stereotipima nego žene. Važno je fokusirati se na zdravstvenu skrb koja se može pružiti drugim ljudima, a to je ono što se dobiva kroz obrazovanje i cjeloživotno učenje, neovisno o spolu osobe.
- b) Dino Skupnjak: Promatrajući profesiju sestrinstva u cijelosti smatram da su medicinski tehničari izloženi stereotipima jer društvo smatra da je sestrinstvo produžetak tradicionalne uloge žena odnosno da ono što je potrebno za uspješnu skrb znaju samo žene. Ono što bih istaknuo da je bit sestrinstva skrb za čovjeka, ta skrb zahtjeva intervencije koje se ne temelje na intuiciji već na namjernom i organiziranom pristupu u skrbi, a to je ono što medicinski tehničari kao i medicinske sestre stječu obrazovanjem i usavršavanjem. Povećanje kvantitete muškaraca u profesiji sestrinstva i pružanje podrške medicinskim tehničarima pri profesionalnom napretku uz poticanje istraživanja i rasprava o položaju muškaraca unutar profesije sestrinstva uvelike doprinosi smanjenju negativnih stereotipa.

7. Koji su neki od negativnih dojmova na koje ste naišli?

- a) Anamarija Jerešić: Neki od njih su da medicinske sestre/tehničari ne rade ništa, ignoriraju pacijente, da muškarcima nije mjesto u ovoj profesiji. Smatram da se pozitivne strane sestrinstva jako malo prikazuju, veći dio medijske pažnje zauzimaju upravo one loše, često i neistinite.
- b) Dino Skupnjak: Tijekom praktičnih odnosno kliničkih vježbi kroz srednjoškolsko obrazovanje i studij, nisam naišao na strogo gledano negativne dojmove. Uvijek su tu bila pitanja primjerice zašto baš to zanimanje, jesam li se pronašao u tom zanimanju i

gdje se vidim u budućnosti. Smatram da je u današnje vrijeme sve manje negativnih dojmova jer se stavovi prema muškarcima u sestrinskoj profesiji mijenjaju i moderniziraju u skladu s vremenom u kojem živimo.

8. Jeste li ikada bili drugačije tretirani na poslu zbog spola? Možete li navesti ili opisati takav primjer?

a) Anamarija Jerešić: U četiri godine i 6 mjeseci, koliko imam radnoga iskustva, nikad se nisam našla u situaciji da me se zbog spola drugačije tretira, kao ni na vježbama koje sam obavljala tokom studija.

b) Dino Skupnjak: Moram priznati da u svom kratkom radnom vijeku nisam naišao na znakove predrasuda ili diskriminacije zbog spola, vjerojatno zbog samog radnog mjesta odnosno hitnog prijema koji je društveno prihvatljiv odjel gdje je potrebna fizička snaga. Smatram da je puno više predrasuda kod medicinskih tehničara koji rade na pedijatrijskim i ginekološkim odjelima.

9. Mislite li da bi trebalo biti više medicinskih tehničara u bolnici? Zašto?

a) Anamarija Jerešić: Smatram da bi podjela trebala biti jednaka jer tako niti jedan spol ne bi ostao zakinut. Primjerice, na pojedinim odjelima poput pedijatrije ili ginekologije, rijetko kad se nađe osoba muškog spola zaposlena kao tehničar zbog toga da se najčešće izbjegne neugodnost kod ženskog spola, umanjujući tako znanja, vještine i kompetencije koje tehničari mogu imati te nemogućnost iskorištavanja potencijala.

b) Dino Skupnjak: Zbog sve većeg pritiska na zdravstveni sustav, istaknuo bih da je potreban sve veći broj osoba u profesiji sestinstva bez obzira na spol. Isto tako smatram da bi veći broj medicinskih tehničara bio poželjan jer su upravo oni uzor mlađim generacijama koji prikazuju netradicionalnu ulogu sestrinske profesije koja je također puna empatije, integriteta i odlučnosti. Medicinski tehničari apsolutno imaju sposobnost da budu izuzetno usklađeni i osjetljivi na potrebe pacijenata i da podržavaju etička načela u sestrinskoj profesiji.

10. Kome je lakše napredovati u profesiji sestriinstva, muškarcima ili ženama? Zašto?

- a) Anamarija Jerešić: Iako je sestriinstvo profesija koja se smatra ženskom profesijom, smatram da je lakše napredovati muškarcima zbog toga što oni najčešće ne koriste porodiljni dopust na koji također imaju pravo, više su prisutni na poslu, dok su žene te koje češće izostaju s posla zbog porodiljnog i bolesti djece.
- b) Dino Skupnjak: Ovo je kompleksno pitanje koje ovisi o mnogim čimbenicima kao što su kultura, društvene norme i institucijska podrška. Eliminacija rodni stereotipa, podrška raznolikosti i pružanje jednake prilike za napredovanje važni su aspekti u stvaranju pravednog i inkluzivnog radnog okruženja. Smatram da svatko, bez obzira na spol, ima jednake mogućnosti za napredovanje u profesiji sestriinstva na temelju svojih vještina, kompetencija i sposobnosti u području zdravstvene njege.

11. Zašto nema više muškaraca u ovoj profesiji i hoće li se to ikada promijeniti?

- a) Anamarija Jerešić: U ovoj profesiji nema više muškaraca zbog toga što se ona smatra ženskom profesijom te zbog toga i žene prednjače. Nadam se da će se to promijeniti te da će u ovoj profesiji biti više muškaraca, no zbog toga je potrebno profesiju ne prikazivati kao žensku, jer i muškarci kao i žene, također mogu imati mnogo znanja, vještina i kompetencija koje su potrebne da pacijenti u pruženoj skrbi budu zadovoljni.
- b) Profesionalizacija sestriinstva i znanstvena napredovanja unutar ove profesije postupno će smanjivati njezinu rodnu komponentu, no činjenica je da je razmjerno malen broj muškaraca u profesiji sestriinstva nego žena. Muškaraca je danas sve više u profesiji sestriinstva i vjerujem da će godinama taj broj značajno napredovati, prije svega zbog mogućnosti napredovanja i društvenih izazova. Danas više ne govorimo o neravnopravnosti u ovoj profesiji, odbacivanje stavova iz prošlosti omogućuje daljnji razvoj profesije sestriinstva kao dinamične, autonomne i znanstveno utemeljene profesije.

5.2. Rezultati intervjua

Iz uvodnog dijela intervjua jasno je kako se radi o iskusnim pojedincima, tj. studentima koji su zaposleni u medicinskoj struci te će zasigurno moći pružiti kvalitetan i relevantan uvid u problematiku istraživanja. Jedan od ispitanika, Dino Skupnjak, ovogodišnji je dobitnik Rektorove nagrade za najbolji uspjeh smjera Sestrinstvo – menadžment u sestrinstvu za prošlu akademsku godinu s najboljim prosjekom ocjena od 4,867.

Prvotno, saznajemo nešto o razlozima i odluci o upisu studija, oboje studenata su nastavili školovanje na Sveučilištu Sjever nakon završetka prijediplomskog studija Sestrinstva radi želje za daljnjim školovanjem, usavršavanjem već naučenog, ali i stjecanjem novog znanja. Što se tiče pitanja kako su drugi reagirali na izbor karijere u sestrinstvu, ispitanica navodi veliku podršku obitelji tokom studiranja. Ispitanik također navodi podršku obitelji te svoje zanimanje predstavlja kao profesiju kojoj se najviše vjeruje, koja je među najtraženijima i koja zauzima mjesto na samom vrhu društvenih vrijednosti. O sestrinstvu kao „ženskom“ zanimanju oboje ispitanika smatraju da toj percepciji pogoduje činjenica da zaista jest zaposleno više žena u struci i da postoji komponenta vezana uz rod. Ispitanik smatra da će se većim odazivom odabira profesije smanjiti rodni nesrazmjer i promijeniti raširena percepcija sestrinstva kao „ženskog“ zanimanja.

O postojanju stereotipa o sestrinstvu oboje ispitanika potvrđuje postavljenu tezu (H1) da je sestrinstvo rodno/spolno obilježena profesija. Svjesni su da postoje različiti stereotipi o sestrinstvu, osobito rodni. Ispitanica navodi i podcjenjivanje profesije, što posljedično smanjuje broj onih koji se odlučuju na bavljenje strukom.

Kod pitanja o stereotipima kojima su izloženi medicinski tehničari, oboje ispitanika potvrđuje kako su medicinski tehničari zaista izloženi stereotipima. Ispitanik objašnjava da je to zbog društva koje smatra da uz tradicionalnu ulogu žene ide i „produžetak“ da su uspješnije i u skrbi. No, ističe i da se skrb kao bit sestrinstva stječu obrazovanjem i usavršavanjem. Ispitanica također navodi kako je problem u društvu i kako su oba spola sposobna pružati skrb.

Što se tiče negativnih dojmova na koje su naišli, ispitanica izdvaja stereotip kako medicinske sestre/tehničari ne rade ništa i kako mediji ne pokazuju pozitivne strane sestrinstva, nego ih češće pokazuju u lošem svjetlu. Ispitanik nema loših iskustava, većinom su to pitanja zašto baš to zanimanje, te također smatra kako se u današnje vrijeme mijenjaju dojmovi o sestrijskoj profesiji.

Kod pitanja tretiranja na poslu zbog spola, ispitanik ne navodi znakove predrasuda jer smatra kako ih više postoji kod medicinskih tehničara koji rade na pedijatrijskim i ginekološkim odjelima. Ispitanica nije imala loših iskustava.

Što se tiče pitanja bi li trebalo biti više medicinskih tehničara u bolnicama, oboje ispitanika smatra da bi podjela spola trebala biti jednaka. Ispitanica smatra kako se na odjelima poput pedijatrije ili ginekologije, rijetko kada nađe osoba muškog spola zaposlena kao tehničar zbog toga da se najčešće izbjegne neugodnost kod ženskog spola, umanjujući tako znanja, vještine i kompetencije koje tehničari mogu imati, kao i nemogućnost iskorištavanja potencijala.

O tome kome je lakše napredovati u profesiji sestrinstva, muškarcima ili ženama, ispitanica ipak izjavljuje da je lakše muškarcima zbog toga jer žene koriste porodiljni dopust te češće izostaju s posla zbog bolesti djece. Ispitanik pak smatra da bi napredovati trebao svatko, bez obzira na spol i imati jednake mogućnosti za napredovanje u profesiji sestrinstva na temelju svojih vještina, kompetencija i sposobnosti u području zdravstvene njege.

Na pitanje zašto nema više muškarca i hoće li se to ikada promijeniti, oboje ispitanika odgovaraju da nema dovoljno muškaraca u profesiji i da prednjače žene. Oboje smatraju da bi se broj muškaraca u sestrinstvu trebao povećati, a prisutni stereotipi odbaciti te da muškarci kao i žene, također misle da je važno imati mnogo znanja, vještina i kompetencija koje su potrebne da pacijenti u pruženoj skrbi budu zadovoljni.

6. Zaključak

Svijest o ženskom i muškom gradi se na temelju kulturnih stereotipa pa se kao najvažnije društvene uloge žene ističe rađanje, briga za djecu i domaćinstvo. Možda nigdje drugdje nije toliko vidljiva društvena podjela uloga na ženske i muške koliko u sestrinstvu. Stereotipi o sestrinstvu kao rodno određenoj profesiji postoje i unutar same zajednice, na primjer logotip HKMS-a obojen je ljubičastom bojom, licence za rad koje se izdaju medicinskim sestrama i medicinskim tehničarima također su ljubičaste boje, kao i članske iskaznice komore. Stereotipi otežavaju medicinskim tehničarima da dobro obavljaju svoj posao, posebno ako pacijenti sumnjaju u njihovu sposobnost – samo zato što su muškarci.

Činjenica je da u sestrinskoj profesiji studira i zaposleno je najviše žena, što potvrđuju i službeni podaci Sveučilišta Sjever o upisanim studentima kroz akademske godine. Pritom i sam naziv pogoduje percepciji sestrinstva kao „ženske“ profesije, ali i dodatno stereotipizira medicinske tehničare.

Iz rezultata provedenog istraživanja utvrđeno je da studentima nije bitan spol osobe koja im pruža medicinsku skrb. Također iz rezultata istraživanja provedenog među studentima Sveučilišta Sjever proizlaze zaključci da nema (pre)velikih stereotipa prema medicinskim tehničarima u sestrinskoj profesiji, uz iznimku stavova da muškarci u sestrinstvu uglavnom obavljaju fizički zahtjevn(ij)e poslove, da je medicinskim sestrama teže uskladiti privatni i profesionalni život u odnosu na medicinske tehničare te da su medicinske sestre na radnim mjestima češće izložene verbalnom ili fizičkom nasilju.

U ovome diplomskom radu postavljene su dvije istraživačke hipoteze: (H1) Sestrinstvo je rodno/spolno obilježena profesija i (H2) Studenti Sveučilišta Sjever smatraju da je sestrińska profesija primjerenija medicinskim sestrama nego medicinskim tehničarima. Hipoteza H1 o sestrinstvu kao rodno/spolno obilježenoj profesiji potvrđena je provedenom anketom i paralelnim intervjuom. Oboje intervjuiranih studenata potvrdili su kako postoje stereotipi o medicinskim tehničarima, kao i različiti stereotipi o sestrinstvu uopće, osobito rodni. O percepciji sestrinstva kao „ženskog“ zanimanja oboje ispitanika smatra da joj pogoduje činjenica što je u sestrinstvu zaista zaposleno više žena i što ponovno postoji naglašena rodna komponenta. U provedenoj anketi 59,8% ispitanika smatra zato da su medicinski tehničari zbog svoje profesije izloženi stereotipima.

Na temelju provedenoga ciljanog istraživanja među studentima stručnoga prijediplomskog i sveučilišnoga diplomskog studija sestrinstva na Sveučilišta Sjever pod nazivom „Stereotipi o sestrinškoj profesiji“, a koje je bilo namijenjeno provjeri hipoteze H2, kako studenti Sveučilišta

Sjever smatraju da je sestrinska profesija primjerenija medicinskim sestrama nego medicinskim tehničarima, utvrđeno je da je H2 opovrgnuta. Naime, rezultati ankete pokazuju kako 94% studenta ne smatra da je sestrinska profesija namijenjena ženskom spolu, a 82,9% studenata smatra kako spol nije bitan kada su u ulozi pacijenta dok 88,9% ispitanika smatra da žene nisu bolje medicinske sestre od muškaraca. Većina ispitanika, njih 86,9%, smatra da je važno poticati rodnu ravnopravnost.

Zaključak je kako ipak sve više muškaraca upisuje i završava studije sestrinstva. Premda je nesrazmjer još uvijek velik i na strani ženskog spola, većim odazivom muškog odabira profesije sestrinstva mogla bi se smanjiti rodna asimetrija struke, ali i promijeniti raširena percepcija o sestrinstvu kao (samo) „ženskom“ zanimanja. Kao što potvrđuju intervjuirani studenti, nije bitan spol osobe koja pruža njegu, nego je važno imati usvojena znanja, vještine i kompetencije koje su potrebne da pacijenti budu zadovoljni pruženom skrbi.

IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavi o autorstvu rada.

Ja, PETRA KOKOT (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom STEREOTIPI O PESTRETNOSI U "JUNKOVI" EDUKACIJSKIM SUSTAVIMA (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nezovoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

(vlastoručni potpis)

Sukladno čl. 83. Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Sukladno čl. 111. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima student se ne može protiviti da se njegov završni rad stvoren na bilo kojem studiju na visokom učilištu učini dostupnim javnosti na odgovarajućoj javnoj mrežnoj bazi sveučilišne knjižnice, knjižnice sastavnice sveučilišta, knjižnice veleučilišta ili visoke škole i/ili na javnoj mrežnoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice, sukladno zakonu kojim se uređuje znanstvena i umjetnička djelatnost i visoko obrazovanje.

7. Literatura

Knjige:

- [1] Barada, V.; Jelavić, Ž. 2004. *Uostalom, diskriminaciju treba dokinuti. Priručnik za analizu rodni stereotipa*. Zagreb: Centar za ženske studije.
- [2] Ograjšek Gorenjak, I. 2014. „Stereotipi kao premet znanstvene analize“. U: *Opasne iluzije. Rodni stereotipi u međuratnoj Jugoslaviji*. Zagreb: Srednja Europa, str. 12-167.
- [3] Pennington, D. C. 1997. *Osnove socijalne psihologije*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- [4] Radačić, I. 2014. *Seksualno nasilje. Mitovi, stereotipi i pravni sustav*. Zagreb: TIMpress.

Radovi u časopisima:

- [1] Babić, S. 2006. „Hrvatski jezik, zakonodavstvo i ravnopravnost spolova“. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, Vol. 53 No. 3, 2006: 81-87. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/26157>.
- [2] Bosanac, G. 2005. „Univerzalnost i rod“. *Filozofska istraživanja*, Vol. 25 No. 4, 2005: 781-789. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/3966>.
- [3] Evans, J. „Men in nursing: Issues of gender segregation and hidden advantage“. *Journal of Advanced Nursing*, br. 26(2), kolovoz 1997: 226.
- [4] Galić, B. 2002. „Moć i rod“. *Revija za sociologiju*, Vol. XXXIII. 2002: 225-238. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/40903>.
- [5] Jurić, H. 2004. „Filozofija i rod“. *Filozofska istraživanja*, Vol. 37, 2007: 767-769. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/2454>.
- [6] Leinert Novosel, S. 2003. „Politika zapošljavanja žena“. *Politička misao : časopis za politologiju*, Vol. 40 No. 3, 2003: 103-127. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/file/36368>.
- [7] Licul, R. 2014. „Sestrinstvo – ženska profesija?“. *Jahr : Europski časopis za bioetiku*, Vol. 5 No. 1, 2014: 183-292. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/191188>.
- [8] Lubina, T. 2014. „Rodni stereotipi: objektivizacija ženskog lika u medijima“. *Pravni vjesnik: časopis za pravne i društvene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku*, Vol. 30 No. 2, 2014: 231-232. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/130938>.
- [9] Matas Ivanković, I. 2006. „Kada su prvi put u hrvatskim rječnicima zabilježene imenice za ženska zanimanja?“. *Jezik : časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, Vol. 53 No. 1, 2006: 33-35. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/25190>.

- [10] Rusac, S.; Štambuk, A.; Verić, J. „Dobna diskriminacija: iskustva starijih osoba“. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, Vol. 49 No. Supplement, 2013: 96-105. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/109421>.

Internetski izvori:

- [1] Blog, Men in Nursing, Nursing Diversity Deborah Swanson, Shattering Male Nursing Stereotypes, 2020, *Men in Nursing*, Nursing Diversity, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9265497/>, datum pristupa: 07.05.2023.
- [2] Cristina Teresa-Morales, Margarita Rodríguez-Pérez, Miriam Araujo-Hernández, and Carmen Feria-Ramírez, Current Stereotypes Associated with Nursing and Nursing Professionals: An Integrative Review, 2022, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35805296/>, datum pristupa: 15.05.2023.
- [3] Hrvatski zavod za javno zdravstvo, <https://www.hzjz.hr/>, datum pristupa: 01.05.2023.
- [4] Pojmovnik rodne terminologije prema standardima Europske unije, Zagreb, 2007. Urednica Rada Borić, https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/preuzimanje/biblioteka-ona/Publikacija_Pojmovnik%20rodne%20terminologije%20prema%20standardima%20Europske%20unije.pdf, datum pristupa: 10.05.2023.
- [5] Sveučilište Sjever, <https://www.unin.hr>, datum pristupa: 01.05.2023.
- [6] Vodič kroz pravce i valove u feminizmu za početnice/ke <https://voxfeminae.net/pravednost/vodic-kroz-pravce-i-valove-u-feminizmu-za-pocetnice-ke/>, datum pristupa: 05.05.2023.
- [7] Zakon o suzbijanju diskriminacije. Narodne novine, 85/2008. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_07_85_2728.html, datum pristupa: 10.05.2023.

8. Popis slika i grafova

Slika 2.1. Primjer stereotipnog prikaza kućanice u reklamama	3
Slika 2.2. Primjer reklame za Pan: Ideš, Đurđa.....	4
Slika 2.1.1. Primjer rodnog stereotipa iz udžbenika Moja glazba	7
Graf 3.2.1.1. Upisane studentice/ti Sveučilišta Sjever prijediplomskog stručnog studija Sestrinstvo po akademskim godinama i po spolu.....	21
Graf 3.2.2.1. Upisane studentice Sestrinstva Sveučilišta Sjever po dobi.....	22
Graf 3.2.2.2. Upisani studenti Sestrinstva Sveučilišta Sjever po dobi.....	23
Graf 3.3.1. Upisani studenti diplomskog studija Sestrinstvo – menadžment u sestrinstvu po spolu i akademskim godinama.....	26
Graf 4.1.1. Spol ispitanika.....	27
Graf 4.1.2. Dob sudionika.....	28
Graf 4.1.3. Razina studija ispitanika.....	28
Graf 4.1.4. Jesu li ispitanici u radnom odnosu.....	29
Graf 4.1.5. Upoznatost sudionika s pojmom rodnih stereotipa.....	29
Graf 4.1.6. Upoznatost sudionika s pojmom rodne uloge.....	30
Graf 4.1.7. Upoznatost sudionika s pojmom rodna neravnopravnost.....	30
Graf 4.1.8. Važnost poticanja rodne ravnopravnosti.....	31
Graf 4.1.9. Rodni stereotipi kao dio naše svakodnevice i da ih kao takve trebamo prihvaćati.....	31
Graf 4.1.10. Imaju li medicinski tehničari prednost pred medicinskim sestrama pri zapošljavanju u struci.....	32
Graf 4.1.11. Sestrinska profesija primjerenija medicinskim sestrama nego medicinskim tehničarima.....	32
Graf 4.1.12. Žene su bolje medicinske sestre od muškaraca.....	33
Graf 4.1.13. Medicinski tehničari iskazuju manje suosjećanja i nježnosti prema pacijentima u odnosu na medicinske sestre.....	33
Graf 4.1.14. Medicinski tehničari zbog svoje profesije izloženi stereotipima.....	34
Graf 4.1.15. Medicinski tehničari imaju veće šanse za promaknuće od medicinskih sestara.....	34
Graf 4.1.16. Na odjelima poput pedijatrije i ginekologije primjerenije da rade medicinske sestre.....	35
Graf 4.1.17. Medicinske sestre na radnim mjestima izloženi su verbalnom ili fizičkom nasilju od medicinskih tehničara.....	35
Graf 4.1.18. Pacijenti pokazuju više poštovanja prema medicinskim tehničarima nego prema medicinskim sestrama.....	36
Graf 4.1.19. Liječnici i drugi zdravstveni djelatnici kao ravnopravne članove tima više uvažavaju medicinske tehničare.....	37
Graf 4.1.20. Medicinski tehničari su u odnosu na medicinske sestre u medijima češće prikazani u pozitivnom kontekstu.....	37

Graf 4.1.21. Medicinskim sestrama teže uskladiti privatni i profesionalni život u odnosu na medicinske tehničare.....	38
Graf 4.1.22. Medicinske sestre sklonije profesionalnom izgaranju u odnosu na medicinske tehničare....	38
Graf 4.1.23. U ulozi pacijenta draže mi je da o meni brine.....	39
Graf 4.1.24. Muškarci u sestrinstvu obavljaju fizički zahtjevn(ij)e poslove.....	39
Graf 4.1.25. U hitnim/kriznim situacijama medicinski tehničari su snalažljiviji/brži/staloženiji od medicinskih sestara.....	40
Graf 4.1.26. Sestrinstvo kao profesija prikladnija za žene jer su one po prirodi nježnije i brižnije.....	40
Graf 4.1.27. Medicinski tehničari u bolnici.....	41
Graf 4.1.28. Medicinske sestre pružaju bolju zdravstvenu njenu na odjelima s djecom zbog svog majčinskog instinkta.....	41
Graf 4.1.29. Muški član obitelji i karijera u sestrinstvu.....	42